

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

4° Dec. 3487 (11)

16.

DE
VELAMINE CA-
PITIS VIRILI

EXERCITATIO HISTORICA,

Quam
Consensu Amplissimi Collegii Philosophici

PRO LOCO

In eodem, more majorum, obtinendo
P.P.

M.EBERHARDUS RUDOLPHUS

Roth / Ulmenſis.

RESPONDENTE

IUSTO Forenſ / Megaberinga-
Gothana.

*Habebitur a. d. VIII. Novembris,
In Auditorio Philoſophico*

J E N A E,

ex Officina Jo. JACOBI BAUHOFERI,

A. O. R. clō lbc LXXIII.

SACRI ROMANI IMPERI
 LIBERAE. AC. MAXIME. NOBILIS
 REIPUBLICAE. ULMENSIS
 DOMINI
 DUUMVIRI. CONSULES
 ET. CETERI. SENATORES
 VIRI
 GENERE. GENIO. GESTIS
 EMINENTISSIMI
 PATRIAE. PATRES. GRAVISSIMI
 DOMINI. MEI. GRATIOSI
 PATRONI. ET. PROMOTORES. SUMMI
 VOS. ESTIS. SOLI
 DIVINUM. NUMEN. EXCIPIO
 QUI
 PATRUM. MEMORIA. PATRIAE. GEMINO. MALO
 PERICLITANTI
 INTER. MARTIS. MORTISQUE. TERRORES
 SEDULA. PROVIDENTIA. ET. PROVIDA. SEDULITATE
 PRAEFUISTIS. NON. MODO. SED. PROFUISTIS
 VESTRA. OPE. CURAQUE
 AGER. ULMENSIS
 FLORET. NON. DEFLORET
 CRESCIT. NON. DECRESCIT
 CIVIBUS. VESTRIS. ITA. IMPERATIS
 UT. PARITER. CARLAC. VENERANDI. FIATIS
 QUID. ENIM. AMOR. SINE. VENERATIONE
 AUT. VENERATIO. SINE. AMORE
 PUBLICAM. TRANQUILLITATEM. PRAEFERTIS
 VESTRAE

IN.

IN. REBUS. AMBIGUIS. VESTRA. PRUDENTIA
NUNQUAM. AMBIGUA
NOVOS. EVENTUS. NOVIS. REPARANS. CONSILII
JUSTITIAE. STRENUITATEM. STRENUITATI. JUSTITIAM
SOCIATIS

QUID. ENIM. JUSTITIA. SINE. FORTITUDINE
NISI. VIRTUS. SINE. VI

QUID. FORTITUDO. SINE. JUSTITIA
NISI. VIS. SINE. VIRTUTE

ILLA. LICTORUM. HAEC. LATRONUM

QUOD. SI. ALIQUIS. VOS. AUDIT. VIDETQUE
INVIDENT. OCULI. AURIBUS. AURES. OCULIS
LEGES. QUAE. ANIMA. REIPUBLICAE. SANCITIS. OPTIMAS
PURAM. RELIGIONEM. PURE. AMATIS

FOVETIS. NON. DEVOVETIS
DEFORMISSIMAM. MULTIFORMIUM. HAERESUM
HYDRAM

A. DITIONE. VESTRA. PROCU. AVERTITIS
VESTRUM. VIRTUTUM. NON. VITIUM
GYMNASIUM

A. VIRIS. PIE. ERUDITIIS. ET. ERUDITE. PIIS
NON. GERITUR. SED. REGITUR
ET. QUOD. PRAECIPUUM. EST

VOS. DI. PATRII

OMNES. QUI. SE. MINERVAE. CONSECRARUNT
TOT. TANTISQUE. BENEFICIIS
AFFICITIS

UT. NULLI. CIVITATUM. HAC. IN. RE. SECUNDI
SITIS

VESTRAS. AUGETIS. OPES. INOPIBUS. DISPERGENDO
OCCULTAM. INGENUORUM. INOPIAM
OCCULTA. SUBLEVATIS. MANU
ET. VERECUNDAS. PRECES. FURTIVA. LIBERALITATE
ANTICIPATIS

VERBO

VERBO

ADEO IN VESTROS GIVES BENEFICI ESTIS.
UT. BENEFICIORUM. ENARRATIONI. OFFICIAT¹

NUMERUS

NE LONGE AB EAM.

ECCE ME EXEMPLUM SISTO

BIS. VESTRAM. MUNIFICAM. MANUM

LARGITER SENSI

QUA. STUDIA. MEA. NON. DEPRIMEBANTUR

SED. MIRIFICE ERIGEBANTUR

QUARE. PATRES. PATRIAE. FIDISSIMI

UT. GRATAM. MENTEM. GRATE. DECLAREM

HANC DISSERTATIONEM MINIME DISERTAM

VESTRI. ILLUSTRIBUS. NOMINIBUS

MUNIFICENTIAM. ET. CONSECRATAM. ESSE. VOLE

QUAM. UT. BENIGNIS. ASPICIATIS. OCULIS

ET. BENIVOLA. TANGATIS. MANU

SUPPLICE. CORDE. SUPPLICO

NUMEN. VOS. PATRIAE. COLUMINA. ET. CULMINA

HIS. TEMPORIBUS. NON. PACATIS. SED. TURBATIS

REIPUBLICAE. ET. OPTIMARUM. ARTHM. BONO

DEU. SERVET. RESERVET

AC. CONSLIS. VESTRIS. CLEMENTER. ADSIT

HA. DEVOTE. VOVET. VESTER. DEVOTISSIMUS

CITOTI. CIVIS. ET. CLIENS

M. EBERHARDUS. RUDOLPHUS

Koth.

B. C. D.

Disertationis de Velamine ca- pitis virili

PRAEFATIO.

Aput hominis inter membra hu-
mana principem obtinere locum, haud fa-
cile quispiam negaverit. Quippe in hac
arce ac propugnaculo mens, tanquam re-
gina, domicilium suum constituit, omnes
sensus tam interni, quam externi in eo ami-
ce conspirant, ceteris membris solo tactu
gustuve gaudentibus. In hoc palatio habitant omnes artes
ac scientiae; heic regalis quaedam sapientia sedem fixit, ex
qua omnibus corporis partibus vigor prudentiaque defer-
tur. Quid enim robur & firmitas lacertorum proficiat, quid
velocitas pedum, nisi capitis, veluti principis, ope, auxilio
aut regimine adjuvetur? Si caput desit, nulla notitia, scien-
tia nulla, nulla ars consistere potest; jacet truncus ignobilis
sine honore, sine nomine. Capiti cetera membra, ut regi
principive, lubentia lubentius obsequium praestant & ancil-
lantur; alia portant, alia alunt pascuntque; alia defendunt
& ministerium suum exhibent. Quibus rebus etiam factum
est, ut, iudicio gentilium, Jupiter capitis curam in se susce-
perit; aliis vero numinibus reliquas corporis partes assigna-
verit. Minervae oculos, Junoni brachia, pectus Neptuno,
cinctum Marti, renes & inguina Veneri, pedes Mercurio.

A

Quum

Quum igitur capitis tanta sit dignitas, quid mirum est, si mortales illud ab omni injuria, damno aut detrimento arceant, defendant, protegant. Quid mirum, si vel honestatis, aut sanitatis causa veletur? Varro quidem, Hippocrates aliique existimant, longe salubrius esse, si quis aperto sit capite, quam operto. Sed utrum horum opinio sine omni exceptione cum veritate conveniat, non immerito ambigimus. Hannibal, Masinissa, rex Numidiae, Julius Caesar, Hadrianus, Severus aliique Summi duces etiam in summis frigoribus & terra gelu rigente; neque non in fervidissima aestate procellisque nudis capitibus iter fecisse leguntur. At quis velit affirmare, ejuscemodi incommoda molestiasve omnes indiscriminatum sine jactura valitudinis sustinere posse? Quem enim fugit, quam mirifice variant hominum temperamenta? Ille faultricem; hic maleficam naturam nanciscitur. Hinc licet quibusdam salubrius sit, non esse tecto capite, in omnibus tamen id procedere, nullam videmus rationem. Sed liticulam hanc fusius disceptandam Medicis relinquimus. Nobis ad ipsum argumentum, quod suasu magnorum patronorum suscepimus, pedem movere placet. Constituimus equidem ab initio utrumque capitis velamen tam virile, quam muliebri uni dissertationi includere; sed vero quum magna rerum copia nobis obvenerit, tantum prius capitis velamen hac vice sub nostram cadet considerationem; posteriori alii tempori reservato. Ut res haec bene vortat, Numen submissis oramus precibus; Tu vero quisquis placidiore natus es sidentibus conatibus nostris faveto.

Sit

Sit igitur
Dissertationis Historicae
 Caput primum.
 De

Velamine capitis Naturali.

Velamen a velo. velati proprie quinquam. velamen duplex, naturale & artificiale. αἰνιον quid. maritis olim suspectum. resellantur. infantes αἰνιον nati felices aestimantur. Confidicorum & obstetricum circa αἰνιον superstitio. rationes ipsorum adducuntur. αἰνιον felicitas est somnium obstetricum. Chrysostomi iudicium de αἰνιον. cur homines αἰνιον felicitate tribuerint. dubium solvitur. Coma caput condecorat. Synesius refutatur. utrum viro liceat prolixam comam alere disquiritur. duo loca 2. Sam. 14, 26. & 1. Cor. XI, 14, illustrantur. Capillamentum sunt licita. eorum origo.

§. I.

Velare videtur esse ab Hebraeo נָהַךְ, quod est latere, absconditum velatumque esse. Sed rectius arbitratur Gerardus Joannes Vossius (a) *velare* esse a *velo*; ita ut verbum *velare* idem sit, quod *velo tegere*. Illustrius Caesar Scaliger (b) proprie *velatos* dicit esse dictos, qui caput cinctum licio laneo habebant. Quae sententia vera ne sit an falsa, non multum laboramus.

§. II. Potest autem velamen capitis, quod in mares cadit, dispesci in Naturale & Artificiale.

§. III. Velamen capitis Naturale vocamus, quod statim ab utero materno caput tegit velatque. Artificiale est, quod arte aut aliunde capiti advenit. De illo, non de hoc in praesenti primo capite nobis sermo erit.

§. IV. Inter velamina capitis naturalia primum sibi locum vindicat αἰνιον, quod est membranula quaedam capita & humeros contegens. Constat enim, non paucos infantes prodire ex utero materno, obducto capite, veluti pileo, aut vitta quadam membranosa, vel caputio monachali. Si quis infans olim tali velamine in lucem venerit,

(a) In *Lexico Etymologico*. voce *velum* p. 544.
 (b) *Coniectura ad Festum*.

mariti suspicabantur, uxores fidem conjugalem violasse, sibi quæ cornua imposuisse: ut id auctoritate Antonii Guainerii confirmat Anton. Mizaldus (c) sed perperam. Nulla enim apparet ratio, ob quam bonae uxores ita suspectae haberi debeant; & si haec suspicio satis fundata esset, qui sit, quod non omnes infantes, qui a feminis, non adeo pudicitiae leges observantibus, tali *diuivio* seu involucre nascantur?

(c) *Centur. I. memor. n. 18.* §. V. Est admodum pervetusta superstitio, quæ multos mortaliū animos occupavit, videlicet infantes, qui ejusmodi *diuivio* involuti in lucem veniunt, longè feliciorē fortunae casum habituros, quam qui illo destituuntur, immo eo superstitionis deventum est, ut Causidici olim Romani tales membranulas, furtim ablatas, multa pecunia ab obstetricibus emerint, credentes, sibi in ea, quam defendendam susceperant, causa omnia ex animi sententia cessura fore. (d)

(d) *Vid.*

Lamprid.

in vita

Diadumeni.

§. VI. Neque haec superstitio hodie penitus exolevit, sed ab eo tegmine obstetrices & delirae aniculae ex diversis coloribus diversam fortunam augurari conantur. Quod si enim involucre rubicundum prae se ferat colorem, infantem filium albae gallinae futurum praefagiunt; sin color nigricans appareat, adversam fortunam eundem experturum clamitant. Inde etiam fit, ut, qui vana religione tanguntur, has membranulas intentiori cura servare; easque secum gestare soleant. Et si tale involucrum forte fortuna perdant aut amittant, valde animi discruciantur, ignari, quid de rebus suis faciant. Existimant enim infantes tali *diuivio* natos, non tot malorum plaustis, quibus ceteri homines premuntur, subijci, quum ipsorum nativitas a reliquorum nativitate per hoc singulare privilegium, quod capite velato conspiciantur, distinguantur. Et ut sua opinio eo verior esse videatur, exempla quaedam adferunt, quibus rem omnem confectum iri credunt. Quis, inquit, ignorat, ad quam dignitatem accesserit Antonius Diadumenus, & quam felices successus in omnibus ferme rebus, quas exequi statuerat, senserit? ipse fortunam in manibus habere videbatur. Sed quanam fuit causa hujus imperatoriae Dignitatis? annon illud velamen capitis naturale tantam felicitatem ipsi portendisse censendum est? Quid? annon

annon aequè obvolutum Ferdinandum Davalum ex utero materno
prodiisse notavit Paulus Jovius? (e) sed quem fugit, quantos hono- (e) lib. I.
res, quantam famam gloriamvé postidem ille consecutus fuerit? Histor.

§. VII. Haec quidem primo intuitu satis speciosa esse videntur,
ita ut etiam credam, Gallicum exinde proverbium originem suam
traxisse, *il est né coisé, natus est vittatus seu pileatus*. Quod Gal-
li usurpare solent de iis hominibus, quibus bona magna ultro suppe-
tunt, partumque est amplum a parentibus patrimonium. Enimve-
ro illa felicitas, quae his *αμύσις* tribuitur, duntaxat in infirmo cere-
bro umbilicifecarum haerere videtur, uti optime non ita pridem ju-
dicavit amicissimus quidam Amicus in SOCIETATE DISQUIREN-
TIUM. Nempe saepius contingit, ut, quae delirae aniculae subinde
deblaterant, ea tanquam oracula Sibyllina imperita plebs accipiat,
neque a sententia semel recepta facile dimoveri se patiatur. Quae
superstitio etiã B. Chrysostomi aetate in multorum mentibus altas
radices egit, adeo ut gravissimus Pater passim n homiliis suis acriter
invehatur in eos, quod tum temporis *αμύσις* seu involucris ad adi-
piscendos amplissimos honores utebantur. Quin & Clericus qui-
dam, cui Praeto nomen, gravissimam censuram subire coactus est,
propterea quod ejuscemodi tegmen a quadam obstetrice pecunia
sibi coëmerit, ut testis est Balsamon (f) nec immerito. Nam si vul-
gus cernit, etiam illos, qui in officio Ecclesiastico versantur, aliquid (f) Com-
αμύσις tribuere, in sua superstitione magis magisque confirmatur, ment. in
creditque, rem utique ita se habere. Immo haud raro accidit, ut canones
etiam ii, qui praeceteris prudentes videri volunt, plebejorum homi- Apostolo-
num opinionibus adhaereant. Id quod videmus in *αμύσις*, quo in- rum.
fantes velati in lucem prodeunt; cujus rei causam putamus esse hanc;
videlicet hominum natura ita est comparata, ut ex iis, quae fortuna
casuve fiunt, ilico generalem regulam legemve faciant, modo unum
alterumve exemplum occurrat. Sic quia mortales viderunt, hunc
illumve infantem, *αμύσις* tectum, secunda fortuna fuisse usum, rati sunt,
omnes infantes, qui tali involucri nascuntur, fortunatos fore. Fa-
temur Antonium Diadumenum, Ferdinandum Davalum aliosque
admodum felices fuisse in rebus gerendis; an autem haec felicitas
statim adscribenda est ejuscemodi *αμύσις*? neutiquam. Quod si

haec ratio valeret, confimiliter dicere possumus, etiam illos infantes, qui sine *ἀμνίῳ* ex utero materno veniunt, faustos censendos esse, quum & hi saepiuscule ad magnos honores, dignitates & officia pervenerint. Rectius heic sensit Cornelius Nepos (g) dum ait: *ἑκάστῳ τῶν ἀνθρώπων ἑκάστη μορὴ ἑστὶν ὡς καὶ τῶν ζώων· οὐ γὰρ ἴσμεν ἄνθρωπον ἑκαστὸν ἔχειν τὴν αὐτὴν μορφήν, οὐδὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ζῆναι, οὐδὲ τὸν αὐτὸν τρόπον περὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν οἰκίαν ἀναστῆναι, οὐδὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποθανεῖν.*

(g) in At.
tico c. XI.
n. 6.

§. VIII. Certum igitur esse putamus, infantes, *ἀμνίῳ* natos, non habere peculiare privilegium prae iis infantibus, qui isto carent. Neque obstat, quod quidam in Collegio Curioso, ab initio Gallice conscripto, postea autem in linguam Germanicam translato iudicat,

(h) p. 438.

(h) ideo infantes pileatos felices esse pronuntiandos, quod mitiorem ac sedatorem naturam habere videantur, quum non eo, quo infantes sine *ἀμνίῳ*, impetu ex utero materno erumpant. Quis enim nescit, animis temerariis & minime sedatis plerumque suaviorem fortunam adspirare, quam illis, qui tranquille vivere amant. Certe haud rarerent videmus, homines turbidos & cum vehementia agentes in magna auctoritate ac dignitate versari, ad quam nunquam pervenissent, si rem tanto cum impetu non urssissent. E diverso qui sedatam tranquillamque vitam colunt ac diligunt, saepius negliguntur, neque ad ullum insignem honorem admittuntur. Immo qui cum *ἀμνίῳ* nascuntur, non tantas corporis vires habere videntur, quantas illi, qui sine *ἀμνίῳ* ex utero materno elabuntur: hi enim

(i) Part. 2.
Colloq. 22.
p. 420.

ἀμνίῳ disrumpunt; illi non item, unde si aliquid divinandum esset, videntur infantes sine *ἀμνίῳ* longe expeditiores fore, quam infantes qui cum cucullo monachali nati fuerant. Sed manet illud verum,

(k) de pi-
leo sect. 3.
p. 56. seqq.

quod Cornelius Nepos iterato de Attico pronuntiavit; scilicet *ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου οὐ δύναται ἀλλάσσειν, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ζῆναι, οὐδὲ τὸν αὐτὸν τρόπον περὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν οἰκίαν ἀναστῆναι, οὐδὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποθανεῖν.* Haec fusius edisserere placuit, ut apparet, *ἀμνίῳ* nullam vim felicitatis inesse. Confer

(l) l. 4. dis-
quisit. Ma-
gic. l. 2.

Collegium curiosum (i) Anselmum Solerium, aut ut quidam conjiciunt, Chiffetium (k) Martinum Delrio (l) & quem laudat Levinum Lemnium. (m)

quaest. 4.
sect. 1. p. 613
(m) l. 2. de
occult.
nat. mi-
rab. c. 8.

§. IX. Ad naturale capitis velamen commode refertur coma. Quae hominem non solum mirifice condecorat, sed & varias aeris molestias depellit. E contrario quid turpius aut invenustius est, quam caput calvum & capillis orbatum. Synesius quidem omnimodo omnique ratione suadere conatur, capitis dignitati aut elegantiae

tiae nihil decedere, utut calvitium in eo conspiciatur. At oculus longe aliter judicat. Certe quod arbor sine foliis, animal cornigerum sine cornibus & aves sine pennis; id caput est sine crinibus. Et haec etiam fuit causa, cur olim petulantes pueri in Bethel sanctissimo Prophetæ Eliseo calvitium acerbe exprobraverint, quamvis non sine damno. (n) 2. Reg. 2. 23. 24.

§. X. Utrum viro prolixam comam nutrire fas sit, acriter olim fuit disceptatum & adhuc hodie disceptatur. De Gustavo refert Solerius (o) ipsum comatis adeo infensum fuisse, ut cuidam capillos refecuerit, qui etiam ultra mensuram ab eodem definitam non renati fuissent. Simeon Salus petit a Deo & exoravit, ne cresceret coma capitis sui. Godefridus Ambianensis Episcopus in die quodam Natalis Servatoris nostri coram Roberto Flandriae Comite, repudiavit omnium eorum oblationem, qui comati ad sacram coenam advenierant, ut idem Solerius (p) testatur. Nota quoque est illa historia, quae circa tempora Salmasii contigit. Duo enim Presbyteri Reformatæ religionis in Belgio convivio intererant; unus quidem veteranus; alter vero novellus, ille refectos capillos; hic promissam comam alebat. Qua re visa, veteranus novelli comam carpere & juris naturae temeratorem appellare coepit: Licet autem novellus varias in medium adferret rationes, nihil tamen obtinuit, sed veteranus sua, ut fieri solet, auctoritate quam plurimos in suam voluntatem adduxit, ut omnes, qui comam alere perseverabant, ab Ecclesiae communione arcerentur. Hinc etiam plerique Belgarum capillos refecare coacti sunt. Neque illa rigida censura hodie expiravit, quum adhuc multis in locis non facile ad officium Ecclesiasticum admittantur, qui longioribus capillis student.

§. XI. Enimvero Sacerdotes in Moscovia prolixos capillos gerere (q) lib. 3. non dubitant, ut oculatus testis est Adamus Olearius (q) Sinenses quoque tam viri quam feminae intonsis capitibus omnino sunt, & ci c. 5. p. finunt in eam, quam natura fert, longitudinem crines dimitti. 179. uti memoriae prodidit Martinus Martinus (r) Sie Sacerdotibus Mexicanis pendebant crines ad poplites usque promissi, quos neque prius tondebant (nisi si quando specialiter iis ob senectutem debi- (r) In Hist. Ind. c. 26. entium indultum erat) quam fato fungerentur. v. Acosta (s) & Robertum (s) l. 5. hist. Schar- Ind. c. 26.

(t) de off-
ciii secun-
dam Jus
naturae
p. 460.
(u) 2 Sam.
14:26.

Scharrokium (t) Abſalonem Davidis filium prolixam comam alu-
iſſe, legimus in ſacris Pandectis, quamvis pondus capillorum multis
prodigioſum fuerit viſum. Sed ſine cauſa; nam crines non ſunt
referendi ad pondus, ſed potius ad pretium, quo vendebantur; ven-
didit enim Abſalon capillos, qui flavi erant & rutili, mulieribus Jero-
ſolymitanis ad ornatum. Scimus equidem, hanc interpretationem
nonnullis non eſſe ad palatum, quum non credibile eſſe putent, pro-
digum illum juvenem & regis filium tam turpem quaeſtum feciſſe.
verum primo nulli vel avidius vel fordidius quaeſtum faciunt, quam
qui effuſiſſime prodigunt; deinde ſtatus iſtorum temporum & re-
gum ad hodiernos mores non eſt exigendus. tertio, ipſe Abſalon non
vendidit capillos, ſed dono dedit, cui volebat a ſuis, qui deinde pre-
tium ducentorum ſiclorum ab iſtis facile extorquebant. Quomodo
in hunc uſque diem regum & alimenta & veſtimenta & ornamenta,
quae ipſi ſervis ſuis gratuito donant, ab iſdem ſervis venduntur
aliis; neque opus eſt, ut τὸ ἡρῶν ponderavit ad Abſalon referatur,
ſed ad alium quemvis, forte ad tonſorem, cui jus capillos domini ſui
habendi atque vendendi conceſſum eſt; ut erudite hunc locum ex-
plicant operis Critici commentatores (x) haec obiter.

(x) p. 337.

§. XII. Nos ſine aliorum praejudicio arbitramur, comam alere,
eſſe rem natura ſua indifferentem. Quod ſi enim turpitudinem ali-
quam moralem involveret, quaeso! qua conſcientia Naſiraei tam in
V. quam in N. T. inſonſis eſſe capitibus potuerunt? cur Deus circa
Naſiraeatum certas leges fancivit? cur Samſonem comam nutrire
juſſit & poſtea eidem ſuccenſuit, quod crines tonderi permiſerit?
immo Nicephorus (z) commemorat, ipſum ſervatorem noſtrum pro-
lixos habuiſſe capillos. Graviffimus quidem locus exſtat apud Pau-
lum, dum Corinthios ita alloquitur (aa) Ἡ δὲ αὐτὴ ἡ φύσις διδάσκει
ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ εἰς κομᾶν, ἀτιμία αὐτοῦ ἐſτί; annon ipſa natura docet
vos, quod vir quidem ſi comam nutriat, ignominia illi eſt? Sed non
peccare videmur, ſi cum magno Theologo Balduino (bb) dicamus,
gentium Apoſtolum hoc loco per φύσιν ſeu naturam non intelligere
jus naturae, ſed conſuetudinem. Quod enim per φύσιν ſeu naturam
ſaepius intelligatur conſuetudo, ex multis ſcriptoribus tam ſacris
quam

(z) lib. 1.
H. E. c. XI.
p. 125. E-
dit. Pariſ.
(aa) 1. Cor
XI, 14.

(bb) com-
ment. in
h. l.

quam profanis ostendi posset, si scopus praesentis argumenti per-
mitteret, v. Cornelium Nepotem (cc) vel si haec expositio non placeat,
poterit Estii (dd) interpretatio arripi, qui naturam sumit pro naturali (cc) in
inclinatione, & illos a Paulo notari putat, qui promissam gestant co- Msls. c. 6.
mam more muliebri, n. 1.

§. XIII. Huc pertinent capillamenta (vulgo peruquen) quibus (dd) com-
hodie viri iuvenesque frequentius non tam sanitatis quam decoris ment. in
ergo utuntur. Sunt quidem qui hoc velamen capitis non adeo beni- b. l.
gnis oculis aspiciunt, rati, viro illud minime convenire; Sed si heic a-
liquid pronuntiandum est, capillamentorum ascitionis usum in nemi-
ne, siue sit persona Ecclesiastica siue Politica, simpliciter damnare au-
sim, praesertim si illa sanitatis causa gerantur, quum nec auri naturae,
nec juri divino adversentur. Quando autem horum usus inceperit, res
non liquetis, sed dubiae fidei est. A Gallis inventa esse, vix solide ex
antiquitate demonstrari poterit, sed longe antiquiora esse videntur,
quum non solum Romani & Graeci, sed & Persae Medique iis fue-
rint usi. Conf. Cunr, T. Ranganem. (ee)

(ee) de
capilla-
mentis l. 1.
c. 2. p. 21.,
seqq.

Caput secundum.

De

Velamine capitis Artificiali, & qui- dem toti genti communi.

Velamina capitis varia. multi populi olim in teclis capitis fuerunt;
ut (1) Romani; solvitur dubium. Lipsius taxatur. exceptio ejus ex-
ploditur. aliud dubium excutitur. utrum convivae apud Romanos
capite velaverint. disquiratur. Stukius heic ambiguus est. mos Ger-
manorum, hodiernorum adfertur. (2) Iudaei. Abulenſis refelli-
tur. Obiectio discutitur. (3.) Aegyptii. (4.) Graeci. testa tamen
capita habebant (a) Persae. vet. Justinus carpitur. tiararum
differentia. materia (β) Persae hodierni. horum tiara descri-
bitur (γ) Parthi (δ) Scythae non omnes. (ε) Aethiopes (ζ) Moscovi-
tae (η) Turcae. (θ) Tataři (ι) Germani, Itali, Galli, Hispani aliqui,
populi Europaei tegmine capitis differunt. imitatio peregrinae natio-
nis habitus ominosa. Germani notantur.

B

§. I. Po-

postquam de velamine capitis naturali ea, qua fieri potuit, brevitate disseruimus, ordo rei postulat, ut jam velamina capitis artificialia contemplemur; quae quidem non uno se modo habent. alia enim sunt toti genti usitata; alia imperatoribus, Pontificibus aliisque hominibus sacris communia; alia in certis casibus adhiberi solent. de quibus in hoc & sequentibus capitibus agere animus fert.

§. II. Fuerunt olim integri populi reperti, in quibus viri plerumque intacto capite incedebant. De Romanis id memoriae prodant Octavius Ferrarius (a) Henricus Salmuth (b) Kirchmannus (c) Sopranes (d) Liphius (e) Anselmus Solerius (f) Legimus equidem in historiis, veteres Romanos, in plateis sibi invicem occurrentes, capita aperuisse. Sic id Pompejo fecisse Sullam commemorant Sallustius ac Plutarchus, & observatum fuisse, quotiens Consul aut Praetor alicui obviam venerit, confirmat Seneca. Quod si igitur capite nudo inceserint, non videntur caput aperire potuisse. Sed hoc dubium tanti roboris non est, ut ab auctoribus, modo laudatis, dissentiamus. Nam possumus exempla allata interpretari de iis tantum, qui peregre abierint, aut castra secuti fuerint. At non necesse est, ut eo refugiamus, quum Plutarchus omnem nobis scrupulum eximat, affirmans, Quirites Romanos in more habuisse, ut interdum ob Solis aestum, ventumque & tempestates aut alias aeris molestias capiti togam injecerint, ita ut heic caput aperire nihil aliud sit, quam togae velamen capiti detrahare, quod tum demum contigit, si vir in magna auctoritate constitutus inferiori occurrerit. Plutarchi verba sunt haec (g) οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἀξίοις ἀπαντῶντες καὶ τόχῳ, ὅπῃ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἔχοντες ἀποκαλύπτονται, i. e. *Romani si cui obviam facti sunt, cui honor habendus sit, et si forte toga caput velatum habeant, id aperiant.* Errat autem heic Justus Liphius, ratus, veteres Romanos, toga caput velaturos, iaciniam imamve oram semper in caput rejecisse: etenim pro re nata non inferiorem, sed superiorem togae partem ad caput attrahere consueverant. Id docet nos Suetonius (h) scribit enim C. Julium Caesarem, cum se stridis pugionibus a conjuratis peti videret, toga caput obvolvissē, simulque sinistra manu sinum ad ima crura deduxissē, quo honestius caderet,

- (a) *de rei vestitaria*
l. 1. c. 10.
(b) *in notis ad Pansirolium*
p. 176.
(c) *l. 2. de funer.* c. 1.
(d) *de re vestiari.*
Hebr. diss.
2. c. 1. §. 1.
(e) *lib. de Amphib.*
c. 19.
(f) *de pilis* p. 19.
(g) *in quaest. Rom.*
(h) *in Julio Caesare.*

cadere, etiam inferiore corporis velata. Si jam Lipsii sententia verocententanea esset, quo pacto sinus ad ima crura deduci, aut inferior pars velata esse potuit, extrema ora in caput rejecta? Reponit equidem Lipsius exemplum Scipionis Naficae, de quo Plutarchus (i) testatur, ipsum laciniam togae in caput rejecisse; at Scipio Nafica non solum togae laciniam, sed totam pene partem inferiorem, in rugas contractam ac complicatam capiti imposuit, ad frons caput (fastibus enim & faxis a vulgo petebatur) tuendum, & propterea se veluti galea communiuit, ut sic subducta toga, promptior foret ac expeditior ad dimicandum. Confer Ferrarium. (k)

(i) in Oraculis.

(k) loco ante citato

§. III. Sed dicas, legi tamen apud Dionysium Halicarnassaeum (l) aquilam Tarquinio pileum eripuisse & in altum secum portasse; mox vero capiti restituisse, idque pro regio omine habitum fuisse. Atqui nos nunquam omne capitis tegmen negavimus, sed ambabus manibus largimur, interdum quosdam ob sanitatem aliasve causas caput velasse. Id quod & Tarquinium fecisse omnino persuasi sumus. Hinc excipimus heic Sacerdotes, in ludis Saturnalibus ludentes, peregre abeuntes; novos libertos, aegrotos, senes & homines delicatulos mollesque; quibus & Henricus Salmuth (m) (m) l.c. addit convivas. Sed de his adhuc ambigere quis potest. Fortean Salmuth ad haec Plutarchi (n) verba respexit; *Αγύται, ὅτι πολλὰς (n) in Pam*
ἐν ταῖς ἐμπόδοις τῆ Παιδείας προσκείμενους καὶ δεχόμενους τὰς ἀλλὰς ποιεῖται;
ἐκείνους ἥδη κατέκειτο σὺ βαρὺς ἔχων δι' αὐτὸν κατὰ τὰς κεφαλὰς τὸ ἡμάτιον;
fertur saepe in conviviis cum Pompeium expectaret & convivas exciperet, accumbere solitus cum magno fastu habens pallium per caput ad aures adductum. At vero hoc loco tantum describitur Pompeii liberti (Demetrius vocabatur) impudentia, partim quod ante Dominum discubuerit, partim quod caput obvelaverit. Stuckius (o) duas conjecturas excogitavit; quarum prior pro velamine; posterior pro nudatione capitis in conviviis ab ipso adducitur; neutri tamen assentiri audeo. Hodie apud Gallos epulantes in diversoriis plerumque testis capite; in optimatum conviviis id non observatur. In Germania cuilibet liberum relinquitur, si convivae sint ejusdem ordinis, dignitatis & honoris; verum si unus pluresve auctoritate prae ceteris eminentes praesto sunt, hoc decorum observari solet, ut hi quidem velato sint capite; qui vero iis sunt dignitate,

(l) l. 3.

(m) l.c.

(o) de Conviviis.

tate, ordinē aut gradū inferiores, nudo capite affideant. Id quod & eos, qui mensae serviunt, imitari videmus. In moribus quoque Germanorum est positum, ut inter epulandum frequentius capita nudentur; ut in precationibus, sternutationibus, propinationibus atque aliis de causis fieri amat. Galli autem & Itali inter epulandum caput non facile detegunt; hoc enim modo pileos junctis manibus pollui ajunt. Haec *ἡ ἑλληνική*.

(p) in cap. §. IV. Non solum autem Romani sed & aliae gentes nudis cap.
13. Lev. 9. pibus in publicum prodibant. De Judaeis id negat Abulensis
10. (p) at Sanctius (q) Sopranes (r) Anselmus Solerius (s) ab eo dissen-
(q) Com- titunt. Cum quibus & nos facimus. Legitur enim (t) divinum
ment. in Numen leprosis & Summo Sacerdoti praecepisse, ut capita tegerent.
Aet. c. 19. Jam si Judaei omnes, uti Abulensis vult, totius capitibus incessissent,
(r) de re quid opus fuisset hoc praecepto? Neque nuditati capitis obstant
vestiar. tae illae seu vittae, quibus fluentem Caesariem extra luctum coer-
Hebr. disp. cebant & religabant non feminae tantum, sed & viri; erant enim
2. c. 8. §. 1. admodum angustae, & vix minimi digiti latitudinem exaequabant,
(s) de pileo ut bene observavit Solerius (u) Quamvis non penitus inficias eamus,
p. 16. Judaeos quandoque in certis casibus togam, ad cervices adhaeren-
(t) Lev. 13. tem tegendo capiti adduxisse. Id quod Graecos quoque fecisse con-
21. stat. Licet enim & ipsi nudatis fuerint capitibus, pileos tamen in-
(u) l. c. terdum gestasse Brodaeus (x) Turnebus (z) Solerius (aa) affirmant.
(x) lib. 8. Negat quidem id univ. Polydorus; (bb) sed perperam, quum U-
miscell. lysem pileatum in nummis videamus. Aegyptios intestis capiti-
c. 17. bus fuisse, in vulgus notum est; idque testatur Herodotus. (cc)
(z) l. 8. ad- §. V. Plurimae tamen gentes olim operis capitibus in publicum
verf. c. 4. prodire; & adhuc hodie prodire solent. Persae ad unum omnes
(aa) de pi- caput tiara tegebant, initio a Semiramide orto, ut scriptum reliquit
leo p. 166. Justinus. (dd) ait enim Semiramidem post obitum mariti sui Nini,
(bb) l. 3. imperii cupidine flagrasse, sed quod diffideret, tanti molem imperii
de invent. proceres Asyrios in manibus feminae esse relicturos, simulasse se pro-
reru c. 18: uxore Nini filium, pro femina puerum, idque purpuratos & clientes
(cc) l. 3. populos credidisse, propterea quod utrique statura mediocris, & vox
sub instia pariter gracilis, & lineamenta eadem fuerint; item quod brachia
(dd) l. 1. quoque ac crura velamentis; caput vero tiara texerit, & ne novo habi-
tus,

in infuſionem præſentem ingreſſus: eodem Ornato & populum
 reſtiti juſſit. Sed hæc Juſtini narratio mihi ſemper ſuſpecta viſa
 fuit. Semiramis tum temporis erat ad minimum annorum viginti;
 filius vero ejus Ninyas vix tertium annum egreſſus eſt, Quis igitur
 non dicam Satraparum & imperii Magnatum, ſed vel ultimæ plebis
 hominem inter trimum aut quadrimum puerulum ac matronam vi-
 ginti annorum, & tertio jam partu robuſtam ac ſpectatam difficulter
 diſtinguit? veſtis enim & barbae defectus ſexum fortaiſſe, ſed non
 proceritatem diſtingulare queunt. Accedit, quod Semiramis in bel-
 lo Baſtriano primus jam dederat peritiæ bellicæ documentum, ut
 majus apud exercitum proprio nomine quam commentitio, & pro-
 pria perſona quam aliena pondus auctoritatis ad res gerendas eſſet
 habitura. vide ſis Jacobum Sallianum (ee) & Joannem Biſelium (ff) (ac) 1000
 Hæc ideo adducere libitum fuit, ut appareret, in hiftoriarum lectio- 1. Annal.
 ne ſententiam diligentiam iudiciumve adhibendum eſſe. Quod ſi e- Eccleſ. ad
 nim aliquis hiftorias non penſus ſecum conſiderat, & tantummodo A. M.
 vulgum hiftoricorum eoco pede ſequitur, illum in magnos errores 2049. n. 3.
 incidere necelle eſt. Exiſtimamus ergo Semiramidem non aſu do- p. 204.
 love, ſed ex mariti teſtamento & unanimi Procerum ſuffragio ad im- (ff) 1. Romo
 perium acceſſiſſe, adeoque falſum eſſe, quod tiaræ geſtatio Semira- 1. Ruinarũ
 midæ ſit accepta referenda. illuſtrium

§. VI. Erat autem maxima differentia inter tiaras regum Perſa- p. 475.
 rum & hominum plebejorum; illi rectas & ſurſum elatas, hi obli-
 quas inque frontem propendentes & demiffas tiaras uſurpabant,
 quemadmodum id ex multis auctoribus vir in antiquitatibus
 Perſicis verſatiſſimus Barnabas Briſſonius (gg) oſtendit. Quare (gg) lib. 1.
 cum Demarato Lacedæmoniorum regi a Xerxe conſeſſum eſſet, ex- de regno
 poſcere quodcunque vellet, id unum petiit, ut ſibi equo inſidenti Sar- Perſ. p. 20.
 deis cum recta tiara intrare liceret, referente ex Plutarcho Suida. Ob 29.
 eamque poſtulationem Xerxem ira accenſum fuiſſe, ſubj. cit. Seneca.
 (hh) videlicet indicare voluerunt magni reges, ut arbitratu Magnus (hh) lib. 6.
 Barthius, (ii) excelſo ſe & ſummo imperio uti, nec ulli eſſe ſubditos, de benef.
 nec ullius potentiam metuere. Sed de regum tiaris plura infra. c. 37.

§. VII. Quod ad materiam tiaræ, eam non ex coactilibus, id eſt, (ii) in
 e lanis villisve confeſſam, ſed ex pannis compactam fuiſſe ex Hero- Clauſ. p.

(kk) lib. 1. Coto edocet Barnabas Brissonius. (kk) Quoniam Carolus Pactus de regno Tius (ll) ex Statio ostendere conatur, Persarum tias etiam ex lana Pers. p. 21. constituisse. Nos opinamur, Persas tam pannosas quam laneas ge- (ll) lib. 10. stasse tias. Quorum de forma fufius disserit B. Brissonius. (mm) de coronis §. VIII. Quallibus hodie tiaris utantur Persae, exponit *αὐτόντως*

c. 1. p. 667. Adamus Olearius (nn) ipsa verba subijcere placet. Die Männer (mm) l. c. tragen auf dem Kopff grosse dicke von Cattun oder Seiden (nn) lib. 5. Binden übereinander gewundene Bünde / Mendel genant / sein. Pers. sind gemeiniglich bundstreiffig gewircket / deren etlichen sic. c. 22. mit gülden Faden durchgezogen / sind gemeiniglich 16. p. 586. seq. in 18. Ellen lang. Et ejusmodi tias non solum in hieme, sed &

(oo) l. c. pitibus nudis esse queant. Ita enim Olearius: (oo) Solche Männer tragen sie Winter und Sommer / und ist zu verwundern / wie sie des Sommers in so großer Hitze den Kopff in solchen Mendelen und Mäzen so warm halten können. Weil die Köpffe also gewehnet / bleiben sie weichlich / und können nicht lang bloß bleiben / und ganz keine kühle Luft vertragen. Neque suas tias deponunt, licet preces ad Deum fundant, aut coram principibus, aut etiam coram ipso rege, appareant. Solche Männer nehmen sie nicht ab / pergit Olearius (pp) weder wann sie beten / noch wann sie vor fürnehme / ja dem König selbst erscheinen. Idem addit: Ist also jetzt nicht mehr im Gebrauch / was Eustathius in Dionys. de situ orbis schreibt / daß wann die Perser einen grüssen wollen / sie den Bund vom Kopff ziehen solten / an statt aber dessen neigen sie sich / und legen die Hand ans Hertz.

(qq) lib. 10 epigramm 22. §. IX. Parthorum vulgus pileatum fuisse, ex historiis constat. Unde Parthos non immerito pileatos nominavit Martialis (qq) non tamen eorum pilei instar Phrygum acuminati erant, ut id ex duobus nummis demonstravit vir rei nummariae peritissimus Ezechiel Spanhemius (rr) apud Scythas duntaxat illi pileati conspiciebantur, qui in magno honore versabantur. Qua dere videndi sunt Lucianus & Dionys. Trajanus, quos laudat Solerius (ss) Aethiopes tam patens (ss) de pi- amplumque capitis velamen habent, ut decem hominibus inum- leo p. 171. brandis

haurit per effluent, teste Nicolao Godino (tt) Mobilissimum videtur (tt) lib. 8.
 Jo. Albertus Mandeslo (uu) ait, Aethiopum hodiernarum capitis (cc) de re-
 gimen non adeo multum discrepare a Persarum tiaris. Moscorum ca- bini Abas-
 pitis involucri hunc in modum depingit A. Olearius (xx) Die (die inorans
 Reussen) tragen alle auf dem Kopff Mützen / die Dinesen c. 12.
 oder fürstten / Bojaren oder Reichsräthe / wann sie in offener (uu) lib. 2.
 licher Versammlung begriffen haben von schwarzen fä- descript.
 sen oder Tobeln Mützen bey einer Ellen hoch / sind aber von region. O.
 Sammet nach unserer Art und mit schwarzen fädysen oder rient. c.
 Tobeln gefüttert und verbrennet / ac. & mox. Die gemeinen 35. p. 96.
 Bürger aber haben Sommers von weissen Filz und des (xx) lib. 3.
 Winters von Tuch / und mit gemetnen Rauchwerck gefü- Itin. Per-
 terte Schapfen oder Mützen. Neque, ut hoc obiter addam, in sic. c. 5. p.
 praesentia magni Moscorum Ducis optimates regni caput nudant, 182.
 nisi forte ipsius titulus legatur; tunc enim solet legens mitram depo- (yy) l. 1.
 nere. vide Olearium. (yy) Itin. Pers.

§. X. Velamen capitis, quod Turcae *Turbantur* vocant, non adeo
 multum distat a tiara Persica populari. Graeci recentiores vocant *Ca-* p. 34.
zavlior, quasi fasciam complicatam. Et hi turbantes, quibus Turcae u-
 tuntur, sunt albi. At Tatarsi olim virides habuerunt; hodie vero rubros (zz) in hi-
 gestant, teste Martino Martinio (zz) Persarum velamina capitis esse ru- storia del
 bra prodit Solerius. (aaa) Neque mirum, illos coloribus inter se bello Tata-
 fidere, qui in se invicem infinito feruntur odio. Causam hujus rei rico.
 indicant Joannes de Barros (bbb) Oforius (ccc) Sansonius (ddd) (aaa) de
 alique. Commune capitis regmen Macedonibus fuit causa; de pileo
 qua conser Solerium (eee) Hodie Germani, Galli, Itali, Hispani alii p. 174.
 que populi Europaei pileis differunt; quamquam Germani nostri, (bbb) de
 ut in re vestiaria, ita & in pileis gestandis Gallos imitari, nec eandem cade 2.
 semper formam retinere soleant. Gestant enim modo parvos, nunc Afina.
 longos; modo latos pileos, & vix unus alterve annus transeurit; in lib. 10. c. 6.
 quo non novum pilei genus videbis. Simulac Galli pileos mutant, (ccc) de
 statim & nostri Germani sequuntur. Quae tamen imitatio peregre- rebus Era-
 narum nationum habitus a cordatioribus non adeo pro fausto omine man. c. 10.
 habetur. Sic cum Darius, ultimus Persarum Rex, in principio (ddd) de
 Imperii reb. Tur-
 aicia.

haec ratio valeret, confimiliter dicere possumus, etiam illos infantes, qui sine *αἰνίῳ* ex utero materno veniunt, faustos censendos esse, quum & hi saepiuscule ad magnos honores, dignitates & officia pervenerint. Rectius heic sensit Cornelius Nepos (g) dum ait: *ἅντις μορὲς σὺν γένει τὴν τύχην.*

(g) in *Attico* c. XI. n. 6.

§. VIII. Certum igitur esse putamus, infantes, *αἰνίῳ* natos, non habere peculiare privilegium prae iis infantibus, qui isto carent. Neque obstat, quod quidam in Collegio Curioso, ab initio Gallice conscripto, postea autem in linguam Germanicam translato iudicat,

(h) p. 438.

(h) ideo infantes pileatos felices esse pronuntiandos, quod mitiorem ac sedatiorem naturam habere videantur, quum non eo, quo infantes sine *αἰνίῳ*, impetu ex utero materno erumpant. Quis enim nescit, animis temerariis & minime sedatis plerumque suaviorem fortunam adspirare, quam illis, qui tranquille vivere amant. Certe haud rarerer videmus, homines turbidos & cum vehementia agentes in magna auctoritate ac dignitate versari, ad quam nunquam pervenissent, si rem tanto cum impetu non urssissent. E diverso qui sedatam tranquillamque vitam colunt ac diligunt, saepius negliguntur, neque ad ullum insignem honorem admittuntur. Immo qui cum *αἰνίῳ* nascuntur, non tantas corporis vires habere videntur, quantas illi, qui sine *αἰνίῳ* ex utero materno elabuntur: hi enim

(i) *Part. 2. Collog. 22. p. 420.*

αἰνίῳ disrumpunt; illi non item, unde si aliquid divinandum esset, videntur infantes sine *αἰνίῳ* longe expeditiores fore, quam infantes qui cum cucullo monachali nati fuerant. Sed manet illud verum,

(k) *de pioleo* sect. 3. p. 56. seqq.

quod Cornelius Nepos iterato de Attico pronuntiavit; scilicet *ἅντις μορὲς σὺν γένει τὴν τύχην.* Haec fusius edisserere placuit, ut appareret, *αἰνίῳ* nullam vim felicitatis inesse. Confer

(l) *l. 4. disquisit. Mathematicae* l. 2. g. 4.

Collegium curiosum (i) Anselmum Solerium, aut ut quidam conjiciunt, Chisletium (k) Martinum Delrio (l) & quem laudat Levinum Lemnium. (m)

Quaest. 4. sect. 1. p. 613

§. IX. Ad naturale capitis velamen commode refertur coma. Quae hominem non solum mirifice condecorat, sed & varias aeris molestias depellit. E contrario quid turpius aut inenustius est,

occult. nat. mirab. c. 8.

quam caput calvum & capillis orbatum. Synesius quidem omnimodo omnique ratione suadere conatur, capitis dignitati aut elegantiae

tiae nihil decedere, utut calvitium in eo conspiciatur. At oculus longe aliter judicat. Certe quod arbor sine foliis, animal cornigerum sine cornibus & aves sine pennis; id caput est sine crinibus. Et haec etiam fuit causa, cur olim petulantes pueri in Bethel sanctissimo Prophetae Eliseo calvitium acerbe exprobraverint, quamvis non sine damno. (n) 2. Reg. 2. 23. 24.

§. X. Utrum viro prolixam comam nutrire fas sit, acriter olim fuit disceptatum & adhuc hodie disceptatur. De Gustavo refert Solerius (o) ipsum comatis adeo infensum fuisse, ut cuidam capillos resecurerit, qui etiam ultra mensuram ab eodem definitam non renati fuissent. Simeon Salus petiit a Deo & exoravit, ne cresceret coma capitis sui. Godefridus Ambianensis Episcopus in die quodam Natalis Servatoris nostri coram Roberto Flandriae Comite, repudiavit omniū eorum oblationem, qui comati ad sacram coenam advenerant, ut idem Solerius (p) testatur. Nota quoque est illa historia, quae circa tempora Salmassi contigit. Duo enim Presbyteri Reformatae religionis in Belgio convivio intererant; unus quidem veteranus; alter vero novellus, ille resecos capillos; hic promissam comam alebat. Qua re visa, veteranus novelli comam carpere & juris naturae temeratorem appellare coepit: Licet autem novellus varias in medium adferret rationes, nihil tamen obtinuit, sed veteranus suae, ut fieri solet, auctoritate quam plurimos in suam voluntatem adduxit, ut omnes, qui comam alere perseverabant, ab Ecclesiae communione arcerentur. Hinc etiam plerique Belgarum capillos resecare coacti sunt. Neque illa rigida censura hodie expiravit, quum adhuc multis in locis non facile ad officium Ecclesiasticum admittantur, qui longioribus capillis student. (p) l. 6.

§. XI. Enimvero Sacerdotes in Moscovia prolixos capillos gerere non dubitant, ut oculatus testis est Adamus Olearius (q) Sinenses quoque tam viri quam feminae intonsis capitibus omnino sunt, & uti memoriae prodidit Martinus Martinus (r) Sic Sacerdotibus Mexicanis pendebant crines ad poplites usque promissi, quos neque prius tondabant (nisi si quando specialiter iis ob senectutem debi em indultum erat) quam fato fungerentur. v. Acosta (s) & Robertum Schar. (s) l. 5. hist. Ind. c. 26.

(t) *de offi-* Scharrokiū (t) Absalonem Davidis filium prolixam comam alu-
cis secun- isse, legimus in sacris Pandectis, quamvis pondus capillorum multis
dum Jus prodigiosum fuerit visum. Sed sine causa; nam crines non sunt
naturae referendi ad pondus, sed potius ad pretium, quo vendebantur; ven-
p. 460. didit enim Absalon capillos, qui flavi erant & rutili, mulieribus Jero-
(u) 2. Sam. solymitanis ad ornatum. Scimus equidem, hanc interpretationem
14, 26. nonnullis non esse ad palatum, quum non credibile esse putent, pro-
 digum illum juvenem & regis filium tam turpem quaestum fecisse.
 verum primo nulli vel avidius vel sordidius quaestum faciunt, quam
 qui effusissime prodigunt; deinde status istorum temporum & re-
 gum ad hodiernos mores non est exigendus. tertio, ipse Absalon non
 vendidit capillos, sed dono dedit, cui volebat a suis, qui deinde pre-
 tium ducentorum siclorum ab istis facile extorquebant. Quomodo
 in hunc usque diem regum & alimenta & vestimenta & ornamenta,
 quae ipsi servis suis gratuito donant, ab iisdem servis venduntur
 aliis; neque opus est, ut τὸ ἑρπεῖ ponderavit ad Absalon referatur,
 sed ad alium quemvis, forte ad tonsorem, cui jus capillos domini sui
 habendi atque vendendi concessum est; ut erudite hunc locum ex-
 plicant operis Critici commentatores (x) haec obiter.

(x) p. 337. §. XII. Nos sine aliorum praejudicio arbitramur, comam alere,
 esse rem natura sua indifferentem. Quod si enim turpitudinem ali-
 quam moralem involveret, quaeso: qua conscientia Nasiraei tam in
 V. quam in N. T. intonsis esse capitibus potuerunt? cur Deus circa
 Nasiraeatum certas leges fancivit? cur Samsonem comam nutrire
 iussit & postea eidem succensuit, quod crines tonderi permiserit?

(z) lib. 1. immo Nicephorus (z) commemorat, ipsum Servatorem nostrum pro-
*H. E. c. XI.*lixos habuisse capillos. Gravissimus quidem locus exstat apud Pau-
*p. 125. E-*lum, dum Corinthios ita alloquitur (aa) Ἡ φύσις αὐτῆς διδάσκει
dist. Paris. (aa) 1. Cor ὑμᾶς, ὅτι αὐτὴ ἐστὶν νόμος, ἀτιμία αὐτῆς ἐστὶ; annon ipsa natura docet
(aa) 1. Cor vos, quod vir quidem si comam natriat, ignominia illi est? Sed non
XI, 14. peccare videmur, si cum magno Theologo Balduino (bb) dicamus,
 gentium Apostolum hoc loco per φύσιν seu naturam non intelligere
 jus naturae, sed consuetudinem. Quod enim per φύσιν seu naturam
 saepius intelligatur consuetudo, ex multis scriptoribus tam sacris
 quam

(bb) com-
ment. in
h. l.

quam profanis ostendi posset, si scopus praesentis argumenti per-
mitteret, v. Cornelium Nepotem (cc) vel si haec expositio non placeat,
poterit Estii (dd) interpretatio arripi, qui naturam sumit pro naturali (cc) in
inclinatione, & illos a Paulo notari putat, qui promissam gestant co- *Misc. c. 6.*
mam more muliebri, *n. 1.*

§. XIII. Huc pertinent capillamenta (vulgo peruquen) quibus
hodie viri juvenesque frequentius non tam sanitatis quam decoris
ergo utuntur. Sunt quidem qui hoc velamen capitis non adeo beni- *(dd) com-*
gnis oculis aspiciunt, rati, viro illud minime convenire; Sed si heic a- *ment. in*
liquid pronuntiandum est, capillamentorum ascitiorum usum in nemi- *b. 1.*
ne, sive sit persona Ecclesiastica sive Politica, simpliciter damnare au-
sim; praesertim si illa sanitatis causa gerantur, quum nec pari naturae,
nec juri divino adversentur. Quando autem horum usus inceperit, res
non liquetis, sed dubiae fidei est. A Gallis inventa esse, vix solide ex
antiquitate demonstrari poterit, sed longe antiquiora esse videntur,
quum non solum Romani & Graeci, sed & Persae Medique iis fue- *(ee) de*
rint usi. Conf. Cunr, T. Rangonem. (ee) *capilla-*
mentis l. 1.
c. 2. p. 21.
seqq.

Caput secundum.

De

Velamine capitis Artificiali, & qui- dem toti genti communi.

Velamina capitis varia. multi populi olim interitis capitibus fuerunt;
ut (1) Romani; solvitur dubium. Lipsius taxatur. exceptio ejus ex-
ploditur. aliud dubium excutitur. utrum convivae apud Romanos
capita velaverint. disquiritur. Stukius heic ambiguus est. mos Ger-
manorum, hodiernorum adfertur. (2) Judaei. Abulenſis refelli-
tur. Obſectio diſcitur. (3.) Aegyptii. (4.) Graeci. testa tamen
capita habebant (a) Persae. vett. Justinus carpitur. tiararum
differentia. materia (β) Persae hodierni. horum tiara descri-
bitur (γ) Parthi (δ) Scythae non omnes. (ε) Aethiops (ζ) Moscovi-
tae (η) Turcae. (θ) Tataři (i) Germani, Itali, Galli, Hispani aliqui,
populi Europaei tegmine capitis differunt, imitatio peregrinae natio-
nis habitus eminosa. Germani notantur.

B

§. I. Po-

Postquam de velamine capitis naturali ea, qua fieri potuit, brevitate diservimus, ordo rei postulat, ut jam velamina capitis artificialia contemplemur; quae quidem non uno se modo habent. alia enim sunt toti genti usitata; alia imperatoribus, Pontificibus aliisque hominibus sacris communia; alia in certis casibus adhiberi solent. de quibus in hoc & sequentibus capitibus agere animus fert.

§. II. Fuerunt olim integri populi reperti, in quibus viri plerumque intacto capite incedebant. De Romanis id memoriae produnt

(a) de rei
vestiaria
l. 1. c. 10.

(b) in no-
tis ad Pan-
cirollum
p. 176.

(c) l. 2. de
funer. c. 1.

(d) de re
vestiar.
Hebr. disp.
2. c. 1. §. 1.

(e) lib. de
Amphit.
c. 19.

(f) de pi-
leo p. 19.

(g) in
quaest.
Rom.

(h) in Ju-
lio Cae-
sare.

Octavius Ferrarius (a) Henricus Salmuth (b) Kirchmannus (c) Soprane (d) Lipsius (e) Anselmus Solerius (f) Legimus equidem in historiis, veteres Romanos, in plateis sibi invicem occurrentes, capite aperuisse. Sic id Pompejo fecisse Sullam commemorant Sallustius ac Plutarchus, & observatum fuisse, quotiens Consul aut Praetor alicui obviam venerit, confirmat Seneca. Quod si igitur capite nudo inceserint, non videntur caput aperire potuisse. Sed hoc dubium tanti roboris non est, ut ab auctoribus, modo laudatis, dissentiamus. Nam possumus exempla allata interpretari de iis tantum, qui peregre abierint, aut castra secuti fuerint. At non necesse est, ut eo refugiamus, quum Plutarchus omnem nobis scrupulum eximat, affirmans, Quiritēs Romanos in more habuisse, ut interdum ob Solis aestum, ventumque & tempestates aut alias aeris molestias capiti togam injecerint, ita ut heic caput aperire nihil aliud sit, quam togae velamen capiti detrahare, quod tum demum contigit, si vir in magna auctoritate constitutus inferiori occurrerit. Plutarchi verba sunt haec (g) οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἀξίοις ἀπαντῶντες καὶ τὸ χῶρον, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἔχοντες ἀποκαλύπτονται, i. e. Romanī si cui obviam facti sunt, cui honor habendus sit, et si forte toga caput velatum habeant, id aperiant. Errat autem heic Justus Lipsius, ratus, veteres Romanos, toga caput velaturos, Jacinθiam imāve oram semper in caput rejecisse: etenim pro re nata non inferiorem, sed superiorem togae partem ad caput attrahere consueverant. Id docet nos Suetonius (h) scribit enim C. Julium Caesarem, cum se strigis pugionibus a conjuratis peti videret, toga caput obvolvissē, simulque sinistra manu sinum ad ima crura deduxissē, quo honestius caderet,

cadere, etiam inferiore corporis velata. Si jam Lipsii sententia vero consentanea esset, quo pacto sinus ad ima crura deduci, aut inferior pars velata esse potuit, extrema ora in caput rejecta? Reponit equidem Lipsius exemplum Scipionis Naficae, de quo Plutarchus (i) testatur, ipsum laciniam togae in caput rejecisse; at Scipio Nafica non solum togae laciniam, sed totam pene partem inferiorem, in rugas contractam ac complicatam capiti imposuit, ad suum caput (sustibus enim & faxis a vulgo petebatur) tuendum, & propterea se veluti galea communivit, ut sic subducta toga, promptior foret ac expeditior ad dimicandum. Confer Ferrarium. (k)

(i) in Oraculis.

(k) loco ante citato

§. III. Sed dicas, legi tamen apud Dionysium Halicarnassaeum (l) aquilam Tarquinio pileum eripuisse & in altum secum portasse; mox vero capiti restituisse, idque pro regio omne habitum fuisse. Atqui nos nunquam omne capitis tegmen negavimus, sed ambabus manibus largimur, interdum quosdam ob sanitatem aliasve causas caput velasse. Id quod & Tarquinium fecisse omnino persuasi sumus. Hinc excipimus heic Sacerdotes, in ludis Saturnalibus ludentes, peregre abeuntes; novos liberos, aegrotos, senes & homines delicatulos mollesque; quibus & Henricus Salmuth (m) addit convivas. Sed de his adhuc ambigere quis potest. Fortean Salmuth ad haec Plutarchi (n) verba respexit; *Ἀγεται, ὅτι πολλὰ κίς ἐν ταῖς ὑποδοχαῖς τῇ Πομπῇ προσμένοντος καὶ δεχομένου τὰς ἀλλὰς πρὸς ὁμοῖος ἤδη κατέκειτο σοβαρῶς ἔχον δι' αὐτῶν καὶ τὰς κεφαλὰς τὸ μέλλον; forte saepe in conviviiis cum Pompeium expectaret & convivas exciperet, accumbere solitus cum magno festu habens pallium per eas ut ad aures adductum.* At vero hoc loco tantum describitur Pompeii liberti (Demetrius vocabatur) impudentia, partim quod ante Dominum discubuerit, partim quod caput obvelaverit. Stuckius (o) duas conjecturas excogitavit; quarum prior pro velamine; posterior pro nudatione capitis in conviviiis ab ipso adducitur; neutri tamen assentiri audeat. Hodie apud Gallos epulantes in diverforiis plerumque tecto sunt capite; in optimatum conviviiis id non observatur. In Germania cuilibet liberum relinquitur, si convivae sint ejusdem ordinis, dignitatis & honoris; verum si unus pluresve auctoritate prae ceteris eminentes praesto sunt, hoc decorum observari solet, ut hi quidem velato sint capite; qui vero iis sunt digni-

(l) 1.3.

(m) i.e.

(n) in Rom.

(o) de Conviviis.

tate, ordinē aut gradu inferiores; nudo capite affideant. Id quod & eos, qui mensae serviunt, imitari videmus. In moribus quoque Germanorum est positum, ut inter epulandum frequentius capita nudentur; ut in precationibus, sternutationibus, propinationibus atque aliis de causis fieri amat. Galli autem & Itali inter epulandum caput non facile detegunt; hoc enim modo pileos punctis manibus pollui ajunt. Haec *αἰὲρ παρὰ πόδα*.

(p) in cap. §. IV. Non solum autem Romani sed & aliae gentes nudis cap.
 13. *Lev. 9.* pibus in publicum prodibant. De Judaeis id negat Abulensis
 10. (p) at Sanctius (q) Sopranes (r) Anselmus Solerius (s) ab eo dissen-
 (q) *Com-* titunt. Cum quibus & nos facimus. Legitur enim (t) divinum
ment. in Numen leprosis & Summo Sacerdoti praecepisse, ut capita tegerent.
Act. c. 19. Jam si Judaei omnes, uti Abulensis vult, tectis capitibus inaccessissent,
 (r) *de re* quid opus fuisset hoc praecepto? Neque nuditati capitis obstant
vestiar. tæniæ illae seu vittae, quibus fluentem Caesariem extra luctum coer-
Hebr. disp. cebant & religabant non feminae tantum, sed & viri; erant enim
 2. c. 8. §. 1. admodum angustae, & vix minimi digiti latitudinem exaequabant,
 (s) *de pileo* ut bene observavit Solerius (u) Quamvis non penitus infic ias eamus,
 p. 16. Judaeos quandoque in certis casibus togam, ad cervices adhaeren-
 (t) *Lev. 13.* tem tegendo capiti adduxisse. Id quod Graecos quoque fecisse con-
 21. stat. Licet enim & ipsi nudatis fuerint capitibus, pileos tamen in-
 (u) *l. c.* terdum gestasse Brodaeus (x) Turnebus (z) Solerius (aa) affirmant.
 (x) *lib. 8.* Negat quidem id univ. Polydorus; (bb) sed perperam, quum U-
miscell. lyssæ pileatum in nummis videamus. Aegyptios intectis capiti-
 c. 17. bus fuisse, in vulgus notum est; idque testatur Herodotus. (cc)
 (z) *l. 8. ad-* §. V. Plurimae tamen gentes olim opertis capitibus in publicum
vers. c. 4. prodire; & adhuc hodie prodire solent. Persae ad unum omnes
 (aa) *de pi-* caput tiara tegebant, initio a Semiramide orto, ut scriptum reliquit
leo p. 168. Justinus. (dd) ait enim Semiramidem post obitum mariti sui Nini,
 (bb) *l. 3.* imperii cupidine flagrasse, sed quod disunderet, tanti molem imperii
de invent. proceres Asyrios in manibus feminae esse relicturos, simulasse se pro
rer. c. 18. uxore Nini filium, pro femina puerum, idque purpuratos & clientes
 (cc) *l. 3.* populos credidisse, propterea quod utrique statura mediocris, & vox
sub instr. pariter gracilis, & lineamenta eadem fuerint; item quod brachia
 (dd) *l. 1.* quoque ac crura velamentis; caput vero tiara texerit, & ne novo habi-
 tus;

in infufficientem praesentem appareret, eandem ornata & populum
 vestiri iussisse. Sed haec Iustini narratio mihi semper suspecta visa
 fuit. Semiramis tum temporis erat ad minimum annorum viginti;
 filius vero ejus Ninyas vix tertium annum egressus est, Quis igitur
 non dicam Sctraparum & imperii Magnatum, sed vel ultimae plebis
 hominum inter trium aut quadrimum puerulum ac matronam vi-
 ginti annorum, & tertio jam partu robustam ac spectatam difficulter
 distinguit? vestis enim & barbae defectus sexum fortasse, sed non
 proceritatem dissimulare queunt. Accedit, quod Semiramis in bel-
 lo Baetrisano erimum jam dederat peritiae bellicae documentum, ut
 majus apud exercitum proprio nomine quam commensio, & pro-
 pria persona quam talia pondus auctoritatis ad res gerendas esset
 habitura. vide sis Jacobum Sallianum (ee) & Joannem Biselium (ff) (ae) *tomio*
 Haec ideo adducere libitum fuit, ut appareret, in historiarum lectio- *l. Annal.*
 ne summam diligentiam judiciumve adhibendum esse. Quod si e- *Eccles. ad*
 nim aliquis historias non pensus secum considerat, & tantummodo *A. M.*
 vulgum historicorum eoco pede sequitur, illum in magnos errores *2049 n.3.*
 incidere necesse est. Existimamus ergo Semiramidem non a su- *p. 204.*
 love, sed ex mariti testamento & unanimi Procerum suffragio ad im- *(ff) tomo*
 perium accessisse, adeoque falsum esse, quod tiarae gestatio Semira- *l. Ruinarum*
 mididi sit accepta referenda. *illustrium*

§. VI. Erat autem maxima differentia inter tiaras regum Persa- *p. 475.*
 rum & hominum plebejorum; illi rectas & sursum elatas, hi obli-
 quas inque frontem propendentes & demissas tiaras usurpabant,
 quemadmodum id ex multis auctoribus vir in antiquitatibus
 Persicis versatissimus Barnabas Brissonius (gg) ostendit. Quare (gg) *lib. 1.*
 cum Demarato Lacedaemoniorum regi a Xerxe concessum esset, ex- *de regno*
 poscere quodcunque vellet, id unum petiit, ut sibi equo insidenti Sar- *Pers. p. 28.*
 deis cum recta tiara intrare liceret, referente ex Plutarcho Suida. Ob *29.*
 eamque postulationem Xerxem ira accensum fuisse, subjicit Seneca.
 (hh) videlicet indicare voluerunt magni reges, ut arbitratur Magnus (hh) *lib. 6.*
 Barthius, (ii) excelsa se & summo imperio uti, nec ulli esse subditos, *de benef.*
 nec ullius potentiam metuere. Sed de regum tiaris plura infra. *c. 37.*

§. VII. Quod ad materiam tiarae, eam non ex coactilibus, id est, (ii) in
 e lanis villisve confectam, sed ex pannis compactam fuisse ex Hero- *Claud. p.*

(kk) lib. 1. *Quot edocet Barnabas Brissonius.* (kk) *Quamquam Carolus Pactha-*
de regno tius (ll) ex Statio ostendere conatur, Persarum tiaras etiam ex lana
Perf. p. 21. constituisse. Nos opinamur, Persas tam pannosas quam laneas ge-
 (ll) lib. 10. stasse tiaras. Quarum de forma fusius disserit B. Brissonius. (mm)
de coronis §. VIII. Qualibus hodie tiaris utantur Persae, exponit *αὐράντις*
 c. l. p. 667. Adamus Olearius (nn) ipsa verba subijcere placet. *Die Männer*
 (mm) l. c. tragen auf dem Kopff grosse dicke von Cattun oder Seiden
 (nn) lib. 5. Binden übereinander gewundene Bände / Mendel genante-
lin. Per- sind gemeiniglich bundstreiffig gewirchet / deren etlichen
fic. c. 32. mit gülden Faden durchgezogen / sind gemeiniglich 16.
 p. 586. *seq. in 18. Ellen lang.* Et ejuscemodi tiaras non solum in hieme, sed &

(oo) l. c. fervidissima aestate capitibus imponunt; ex qua refit, ut non diu ca-
 pitibus nudis esse queant. Ita enim Olearius: (oo) *Solche Mä-*
gen tragen sie Winter und Sommer / und ist zu verwundern /
 wie sie des Sommers in so großer Hitze den Kopff in solchen
 Mendelen und Mägen so warm halten können. Weil die
 Köpffe also gewehnet / bleiben sie weichlich / und können
 nicht lang bloß bleiben / und ganz keine kühle Luft vertragen.
 Neque suas tiaras deponunt, licet preces ad Deum fundant,
 aut coram principibus, aut etiam coram ipso rege appareant. Sol-
 (pp) l. c. che Mägen nehmen sie nicht ab / pergit Olearius (pp) weder
 wann sie beten / noch wann sie vor fürnehmen / ja dem König
 selbst erscheinen. Idem addit: Ist also jetzt nicht mehr im
 Gebrauch / was Eustathius in Dionys. de situ orbis schreibt /
 daß wann die Perser einen grüssen wollen / sie den Bund
 vom Kopff ziehen solten / an statt aber dessen neigen sie sich /
 und legen die Hand ans Hertz.

(qq) lib. 10 *epigramm* §. IX. Parthorum vulgus pileatum fuisse, ex historiis constat. Un-
 22. de Parthos non immerito pileatos nominavit Martialis (qq) non ta-
 (rr) *de* men eorum pilei instar Phrygum acuminati erant, ut id ex duobus
praest. & nummis demonstravit vir rei nummariae peritissimus Ezechiel Span-
usu Nu- hemius (rr) apud Scythas duntaxat illi pileati conspiciabantur, qui
mism. p. in magno honore versabantur. Qua de re videndi sunt Lucianus &
 430. Dionys. Trajanus, quos laudat Solerius (ss) Aethiopes tam patens
 (ss) *de pi-* amplumque capitis velamen habent, ut decem hominibus inum-
 leo p. 171. brandis

hanc per esse quoniam, teste Nicolo Godino (u) Nobilitatis uident (u) lib. 2
 Jo. Albertus Mandeslo (uu) ait, Aethiopum hodiernarum capitis te. de ren-
 gmen non adeo multum discrepare a Persarum talaris. Moscorum ca- b. m. Abas-
 pitis involuera hanc in modum depingit A. Olearius (xx) Die (die inuovans
 Kneffen) tragen alle auf dem Kopff Mützen / die Kneffen c. 12.
 oder Fürsten / Bojaren oder Reichsräthe / wann sie in offens (uu) lib. 2.
 licher Versammlung begriffen / haben von schwarzen säch- descript.
 sen oder Tobeln Mützen bey einer Ellen hoch / sind aber von region. O.
 Sommer nach unserer Art und mit schwarzen sächsen oder rient. c.
 Tobeln gefüttert und verbräunt / x. & mox. Die gemeinen 35. p. 96.
 Bürger aber haben Sommers von weissen Filz und des (xx) lib. 3.
 Winters von Tuch / und mit gemeinen Rauchwerck gefüt- ltim. Per-
 tert Schapfen oder Mützen. Neque, ut hoc obiter addam, in sic. c. 3. p.
 praesentia magni Moscorum Ducis optimates regni caput nudant, 182.
 nisi forte ipsius titulus legatur; tunc enim solet legens mitram depo- (yy) l. 1.
 nere. vide Olearium. (yy) ltim. Pers

§. X. Velamen capitis, quod Turcae *Turbantur* vocant, non adeo p. 34.
 multum distat a tiara Persica populari. Graeci recentiores vocant *Pa-*
xa λιον, quasi fasciam complicatam. Et hi turbantes, quibus Turcae u-
 tuntur, sunt albi. At Tatai olim virides habuerunt; hodie vero rubros (zz) in hi-
 gestant, teste Martino Martinio (zz) Persarum velamina capitis esse ru- storiam de
 bra prodit Solerius. (aaa) Neque mirum, illos coloribus inter se dis bello Tata-
 fidere, qui in se invicem infinito feruntur odio. Causam hujus rei rico.
 indicant Joannes de Barros (bbb) Olorius (ccc) Sansonius (ddd) (aaa) de
 alique. Commune capitis regmen Macedonibus fuit causa; de pileo
 qua confer Solerium (eee) Hodie Germani, Galli, Itali, Hispani alii p. 174.
 que populi Europaei pileis differunt; quamquam Germani nostri (bbb) de
 ut in re vestitaria, ita & in pileis gestandis Gallos imitari, nec eandem cade 2.
 semper formam retinere soleant. Gestant enim modo parvos, nunc Afios.
 longos; modo latos pileos, & vix unus alterve annus transeurrit, in lib. 10. c. 6.
 quo non novum pilei genus videbis. Simulac Galli pileos mutant, (ccc) de
 statim & nostri Germani sequuntur. Quae tamen imitatio peregrin- rebus Era-
 narum nationum habitus a cordationibus non adeo pro fausto omine man. c. 10.
 habuit. Sic cum Darius, ultimus Persarum Rex, in principio (ddd) de
 Imperii rebus Tar-
 acia.

(ff) l. 3.
c. 3. n. 6.
(ggg) l. 11.
in fine.

Imperii regnique Persarum habitus tantum in eam sortem
qua Graeci uterentur, protinus Chaldaei interpretabantur. Imperium
Persiarum ad eos transiit, quorum arma effecit imitatus, ut
Scribit Q. Curtius (ff) nec eventus fefellit. Idem quoque de An-
dronico Duca narrat Gregoras (ggg) dum ait: *De capitis tegumen-
to apud superiores Imperatores maxime erat, ut utere provocantes audire
proceres, pueri, turbaeque concitarentur, serico rectis, pro dignitate et usque
adolescentes, pueri videlicet pueris nudis essent capitis. Illo vero tempore
ratorum in duos magis nudo obsolevit, ut omnes simul et adolescentes et
senes pueri uterentur, non minus in palatia, quam in agris: itaque multis
formibus et peregrinis et quales cuique probabantur: aliis Latinis, aliis
Aegyptiis et Tribalicis, aliis Syriis et Phoeniciis suo quisque arbitratu.
Eodem morem vestibus etiam usi sunt, ut prudentiores novitatem ali-
quam et destructionem imperii, et finem institutorum ac morum illius
divinarent.* Quae praefagia etiam fidem suam in Germanis nostris
patrum memoria impleverunt; quum enim hi ante bellum Germa-
nicum tricennale nullius fere nationis habitum non imitarentur, ipsi
omnibus praedae fuere. Et observant quidam anno antequam
ab Hispanis Spirensum urbs occuparetur, feminis ibi gestasse colla-
ria, quae Hispanica dicerent. Sed haec exempla Germanos nostros
movere non possunt, ut cautius mercedi discant. In omnibus hodie
Gallos imitantur; et vix in Gallia novum vestis genus excogitatum
est; illud statim prioribus vestibus abiecit, et nobis recipitur.
Quae mira imitatio utrum pro sauto omne habenda sit, sagaci-
bus judicandum relinquimus. Certe Franconia, VVetteravia, Alsatia
aliaeque vicinae regiones, quae a Gallis infecto nunc animo vexan-
tur, vivo nobis exemplo esse possunt. Sed ad alia.

Caput tertium.

De

Velaminibus capitis virorum, po- testate sublimiori eaque profana gau- dentium.

*Persarum Imperatores soliti tiara recta utebantur, eorum, qui septem ma-
gos percusserant, velamen capitis quale, Cidaris non idem quod dia-
dema.*

dama. Budaus & Pancirollus notantur. Curtii locus expungitur. Quidam auctores confundunt diadema cum cidari. Brissonius reprehenditur. Alexander M. & cidarim & diadema a Persis mutuatus est. Ejus successores tantum postremum retinuerunt. Philonis & Tiraquelli lapsus. tiara Persica pavonis alas habuit. Tigranis tiara qualis. Paschalis error. variatio regum circa capitis insignia. Pro-pinqui regum Persarum utebantur tiaris & diademate. inventor diadematis Bacchus. cidarim gestabant reges Aegyptiorum & Armeniorum. eorum pilei quales. cur aspidibus involuti. Ante Alexandrum M. reges Macedonici a diademate abhorrebant. error pictorum sculptorum &c. Romanis Imp. diadematis usus ab initio exclusus. ejus causa. posterioribus temporibus familiaris. Ιουσις & αὐτοῦ quid. Grefserus & Alemannus conciliantur. Curopalates defenditur. Caesaribus Rom. diadematis usus olim prohibitus: vel saltem discrimen erat inter diademata Augustorum Caesarumque. Constantinus M. vindicatur contra Dan. Zuvickerum, unde luxus in Ecclesiam introiit. Velamen capitis Imp. Russorum quale. Ebraeorum reges recens creati velabantur. locus 2. Sam. 12, 30. explicatur reges Ebraeorum diademate seu corona in judiciis utebantur. locus Jobi difficilis ex cap. 29, 26, 27. expensu. cidariis regum symbolum clementiae.

§. I.

Velamina capitis, quae in communi usu usurpantur, prosecuti ha-stenus sumus. Nunc ad virorum, sublimiori eaque profana potestate gaudentium integumenta venimus. Persici Imperatores, ut erat dictum, soli gestabant tiaras rectas. Id quod etiam confirmat (a) Orat. Di o Chrysostomus (a) cui addi potest Carolus Paschalius (b) caus. 14. sam hujus rei jam supra indicavimus; quamvis Dio Chrysostomus (b) lib. 9. (c) aliam adferat, docens; omnem regis curam in eo consumi oportere, ut ipse eum animum prodat, quem omnes prae ceteris experiantur esse rectum. Septem tamen Persis, qui Magos ex medio sustulerant, eorumque posteris praemii loco fuit concessum, ut in anteriorem partem capitis prominentem tiaram usurparent, dicente Plutarcho (d) Atque ita tam ab Imperatoribus, quam a privatis discrepasse (d) in Po-

C

per-

perpendicularium in caput elatam, neque ut privati in frontem pro-
 pendentem ac demissam, sed medio quodam statu in synciput pro-
 jectam prominentemque gestabant, uti optime locum Plutarchi ex-
 ponit Barnabas Brissonius (e) Hoc insigni capitis proprio nomine.
 Citaris seu Cidaris vocabatur. Liquet id ex Q. Curtio (f) ubi Darii
 vestes describens ait: *Cidarim Persae regium capitis vocabant insi-
 gne*. v. auctores, quos heic anxie collegit Brissonius. (g)

§. II. Unde mirari subit Budaeum (h) & Pancirollum (i) scripsisse ci-
 darim seu tiaram idē fuisse, quod diadema; nam hoc priscis historicis e
 diametro adversatur. Xenophon (k) de Cyro, *habuit, inquit, diadema*
circā tiaram. Adest & locus Luciani (l) ubi is exsertim distinguit tiaram
 a diademate. *Alium siquidem fortuna excipiens*, inquit, *rege ornat,*
imponens tiaram & satellites tradens & caput diademate evinciens. Cui
 loco alter ejusdem Scriptoris similis est; (m) *pro honore isto, o rex, gra-*
tias tibi habeo, ac Persico more procumbens adoro te, adductis post tergum
Lucian manibus, venerans rectam istam tiaram atque ipsum diadema. v. C.
 Paschaliump (n) nec aliter Quintus Curtius, dum ait: (o) *Cidarim Per-*
sae regium capitis vocabant insigne. Hoc coerulea fascia albo distincta
 circūibat. Et rursus de Alexandro M. (p) *Itaque purpureum diadema*
distinctum albo, quale Darius habuerat, capiti circumdedit. Curtius
 heic album & atrum narrat, cum priori loco coeruleum; posteriori
 vero purpureum ponit. Raderus (q) propemodum *ὁ φάλαξις* a Curtio
 Curtiumque *αὐτοῦ* seu immemoria lapsum putat. Sed ta-
 men ut Curtium benignius interpretetur, eum ita scripsisse conjicit:
Hoc coeruleum fascia purpurea albo distincta circumibat, adeoque li-
 brarii vitio vocem *purpurea* praeteritam fuisse. Quae emendatio non
 plane floccipendenda esse videtur.

§. III. Non autem plane inficias imus, fuisse repertos auctores, qui
 diadema cum tiara seu Cidari confuderint. Confer B. Brissonium. (r)
 Non tamen assentimur Brissonio, diadematis nomine opinanti etiam
 designari tiaram seu cidarim, ideo quod e Persico luxu mutuatum Ale-
 xandrum Persicum diadema Diodorus ac Justinus prodant; Arrianus
 vero Cidarim Persicam, quae scilicet idem sonant. Utrumq; enim hoc
 capitis ornamentum a Persis mutuatus est Alexander M. ut proinde
 non necesse sit, illa inter se confundere. De Cidari aut tiara praeter

Arria-

Arrianam fidem facit Lucianus, (s) apud quem Philippus pater inter alia filio exprobat, quod tiaram regiam adsumpisset. De diademate vero praeter Diodorum, Justinum aliosque diserte Curtius verbis paullo ante adductis, quae de cidari aut tiara intelligi nequeunt. Coniuncta itaque erant in Imperatorio Persarum cultu illa capitis insignia, tiara ac diadema, non tamen ut eadem, sed ut diversa. Unde etiam factum est, ut postremum solum retentum ab Alexandri successoribus fuerit, eorumque vestigiis alii Asiae ac Europae reges imitarentur. Ex quo pater, cur diadema illud, quod Persicum vocatur Diodoro, Herodiano (t) Macedonicum dicatur.

§. IV. Non minus incaute fuit locutus Philo. (u) scriptor alias quantivis pretii, reges Orientis Cidari loco diadematis usos tradens: verba ejus haec sunt: *Κιδάρεν γὰρ οἱ τῶν ἀντὶ βασιλέων ἀντὶ διαδήματος ἐκάθασαν χεῖρας*. Utrumque enim insigne, ut testantur antiquissimi & probatissimi auctores, ut & nummi, ab iis usurpatum. Vid. Ezechiel Spanhemius (x) quem errorem non observavit Paschalius, sed potius Philonem sequitur. (y) Graviter quoque delapsus est Andreas Tiraquellus, vir ceteroquin doctissimus, (z) cum ex Dionysio (aa) observat, diademata regum Persarum & Lydorum fuisse quadrata; Etruscorum vero & Romanorum figura semicirculari; quippe id non de diademate, sed de toga observat Dionysius, neque eo loco ulla apud eum diadematis mentio, sola aut vestigium. Ut silentio preman absurdum illud de quadrato Persarum regum diademate, quod ex nummis antiquissimis demonstravit Ezechiel Spanhemius. (bb)

§. V. Ceterum Persicas tiaras pavonis alas habuisse, docet Graecus Aristophanis interpres. Tigranes vero, Parthorum rex, gestabat tiaram, cui stella ac duae aves, quae falcones esse videntur, insculptae erant, ceu patet ex nummo, quem exhibet modo laudatus Spanhemius. (cc) Errat autem Carolus Paschalius (dd) qui scribit regem Parthorum lanceam tiaram gestasse, fretus verbis, quae apud Statium (ee) hunc in modum leguntur:

Atque is ubi intecto signavit vellere crinem.

Nam heic non sermo est de juvene Parthorum rege, sed de Thio damante, habitum sacerdotalem assumente, uti optime manet C. Theb. v.

(ff) in no. Barthius (ff) qui addit: allegationes auctorum saepe apud Pascha-
ris in h. l. lium suis scriptoribus abscondere.

Stat. p. 353. §. VI. Variabant tamen reges circa capitis insignia; modo unum

duntaxat diadema; ut in nummo Arsacis; nunc duplex diadema, ut

(gg) lib. 1. Artabanus apud Herodianum (gg) gestabant. Modo Cidarim cum

diademate, ut in nummo Tigranis; nunc aureum capitis arietini fig-

mentum capillis interdistinctum, ceu de Sapore, Persarum rege, tra-

dit Ammianus Marcellinus; modo quoddam regiae mitrac ge-

nus; qualem nummum exhibet Spanhemius, (ii) usurpabant. Tiaris

etiam cum diademate usos fuisse illos, qui regibus Persarum arcta

consanguinitate proximi erant, auctor est Xenophon (kk) εἶχε δὲ, in-

(kk) in Cy- quit, (ηg) διαδήμα περὶ τῇ ἰσάρεα καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τῷ το σῆ-

ro l. 3. μεῖον εἶχον καὶ νῦν καὶ τὸ αὐτὸ ἔχουσιν. Habebat (Cyrus) & circa tiarant

diadema, idemque insigne cognatis ipsius erat, sicut & hoc tempore illud

retinent. Cujus consuetudinis morisque vestigium adhuc superfuisse

videtur sequioribus temporibus in renovato Persarum dominatu.

Certe diadematis usum Persarum Satrapis indultum fuisse tradit Pro-

copius. (II) Atque hoc regium insigne, diadema scilicet Liberum Pa-

(mm) l. 7. trem repperisse ait Plinius. (mm)

c. 56. §. VIII. Cidarim quoque fuisse gestamen regum Aethiopicorum

(nn) lib. 4. ac Aegyptiorum legimus in vita Aesopi, apud Diodorum Siculum

Biblioth. (nn) & C. Paschaliū (oo) qualem autem formam habuerint ipsorum

(oo) l. 10. pilei, idem Diodorus Siculus tradit: ait enim τὰς βασιλεῖς χερσὶν αὐ-

c. 4. τοῖς μακροῖς πρὸς τὴν πύργου ἀμφαλὸν ἔχουσιν καὶ περιεσπειραμένοις

(pp) l. 3. ὄφειν ἐς καλῶσιν ἀσπίδας; h. e. reges ipsorum gestare pileos longos,

Biblioth. quorum apex umbilicum habeat, & serpentium, quos affides vocant,

p. 145. spiras circumvolutas. & addit: τῷ το δὲ τὸ παράσημον ἔοικε συνεμφά-
ρην ὅτι τὰς πρὸς τὴν πύργου ἀσπίδας τῷ βασιλεῖ συμβήσεται θανάτου φό-

βου περιπτεσθὲν δὴ γινάσκει. Quibus insignibus indicari videtur; eos qui

regem insidias appetunt, morsibus lethiferis obnoxiosos esse. Ante Alexan-

drum M. reges Macedonum a diadematis abhorrebant; ita enim Ju-

(qq) l. 11. stinus (qq) Alexander habitum regum Persarum & diadema insolitum

c. 3. ANTE A regibus Macedonicis velut in leges eorum, quas viscerat, ad-

(ss) lib. 1. sumit. Quo respexisse videtur Auctor Maccabaeorum (rr) qui ut

novum quid ac insolitum observat, omnes Alexandri successores eo-

rum.

nusque filios diademata sibi vindicasse. Id quod non perpendere
 artifices, monetarii, pictores, sculptores in exprimendis Heroibus ac
 illustribus viris. Unde & vulgo horum capita diademate ornata cer-
 nimus. Sic etiam pictores Agathocli diadema tribuunt, quum ta-
 men Diodorus & Plutarchus referant, ipsum plane nullum diadema
 gestasse. Sed ejusmodi hominibus est admodum familiare ut
 sua tempora cum vetustis confundant, aut quidvis pro lubitu depin-
 gant. Ita pictoribus sanctum debemus Christophorum magnum,
 quem nunquam in rerum natura fuisse Villavincensius (ss) Theolo-
 gus Pontificius sua sponte fatetur. Praeter hunc confer Rivetum
 (tt) & Chamier. (uu) Ita Josephum, Servatoris nostri tutorem, ca-
 num ac decrepitum senem depingere solitant, quod tamen neque
 ex Scriptura S. neque ex historia Ecclesiastica constat.

(ss) *dera-
 tione sive
 dei Theo-
 logicis lib.*

§. VIII. Vigente igitur tertia Monarchia, non omnes imperantes
 diadema gestare cupiebant. Qui enim humili loco nati erant, vel
 imperium condiderunt, vel in libera civitate potestatem obtinuerunt,
 a diademate abhorrebant quam maxime; propterea quod diadema,
 tanquam recenter ab Alexandri successoribus e regio Persarum do-
 minatu translatum, tum in omnium oculos incurrens novitate sua vel
 fastu majorem cum invidia conjunctum videretur. Unde nullo non ne-
 gotio conjicere licet, cur primis Imperatoribus Romanis diadema-
 tis usus tam exosus fuit, aut cur idem oblatum exitium ipsis accele-
 raverit. Videlicet vulgus existimabat, cum diademate individuo ne-
 xu connexam esse superbiam, qua Persarum reges prae ceteris labo-
 rasse constat. Apud Josephum (xx) Hyrcanus, Judaeorum princeps
 in Pontificatum ac principatum fuit restitutus, ea tamen lege, ne dia-
 dema capiti imponeret. Cassander unus fere ex Alexandri M. suc-
 cessoribus, non solum a diademate, sed & a regio nomine abstinuit.
 Quanquam non pauci repperiantur nummi cum hac inscriptione.
 ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Sed haec diversitas facile componi
 potest, si dicamus; Cassandrum quidem regem appellari noluisse;
 fuisse tamen ipsi hoc nomen ab aliis, vel ex adulatione, vel ex alia
 causa attributum.

(tt) *in Isal*
*luit a re-
 pulante*
c. 3. tom. 3.
 (uu) *Tomo*
1. panthe.
l. 2. c. 16.

(xx) *l. 26.*
Anriq.
c. 18.

§. IX. Licet vero primis Imperatoribus Romanis diadematis usus
 valde fuerit exosus, posterioribus tamen temporibus familiarem

fuisse, tam ex historia, quam ex compluribus nummis satis superque liquet. Quinam autem primus hoc insigne sibi attribuerit, certo sciri non potest. Victor id alibi Aureliano; alibi Caligulae illud ad-
 (zz) p. m. scribit. Quod posterius etiam Emanueli Thesauro (zz) placuit, dum Caligulam ita alloquitur:

*Primus Apollinea committis fronde metallum,
 Caesar & aurato stringis in orbe caput.
 Non sano capiti fragiles per tempora frondes,
 Non sat erant, nodo te nescire ligas.*

(aaa) l. 2. Contra Severus Sulpitius (aaa) & Philostratus (bbb) ajunt Vespasia-
 Sacr. hist. num diadema gestasse. Quos tamen refellit C. Paschalius. (ccc)
 (bbb) in Jornandes id Diocletiano; Cedrenus vero & Fasti Siculi Constanti-
 vita Apol- no M. assignant. Quae Auctorum discrepantia exinde nata esse vi-
 lenii. detur, quod Imperatores Romani interrupto ordine diadema
 (ccc) l. 19. gestaverint. Hinc haud dubie posteri illum primum ejus rei aucto-
 de coronis rem habuerunt, penes quos primitus illius usum viderant. Procopius
 c. 13. p. 607 Caesariensis (ddd) prodit in Imperatoris Justiniani veste nescio quid
 (ddd) in peculiare fuisse, quod vel a barbaris hauserit vel excogitaverit. Certe
 Historia Isidori Justinianum diadema quoddam fuisse auctor est Geor-
 Arcana. gius Codinus. Quod ejus interpret (eee) doctorale fuisse capitium
 (eee) p. auguratur, ut saepe in eo libello augurari asolet. Jacobus Gretse-
 304-303. rus (fff) rem acu tetigisse se ratus, profert aereum Numisma Justinia-
 (fff) tom. 2 ni, cristam Justinianeam dictam credens. Verum ante Justinianum,
 de cruce Theodosius, Marcianus, Leo, Zeno, Anastasius, & Justinus eandem
 l. 1. c. 20. *μεγαλην* cristam in galea usurparunt; uti id in eorum nummis, quos
 vir inexhaustae doctrinae DN. JO. ANDREAS BOSIUS, studio-
 rum nostrorum summus promotor, benivole conspiciendos dedit,
 animadvertimus. Deinde illud Justinianum diadema non belli-
 cum fuit, aut castrense, sed civicum & quo in sacris & in Ecclesiis ute-
 batur. Immo Alemannus (ggg) exhibet talem formam, quam nemi-
 nem ante Justinianum usurpasse contendit. Est autem forma rotun-
 da corollis supra & infra ornata. Haec laticula videtur componi
 posse, si cum Codino affirmemus, Justinianum varia habuisse capitis
 tegmina propria; & modo hoc, modo illud pro arbitrio gestasse.

No.

(ggg) in
 notis ad
 Procop.
 p. 77.

Notanda heic sunt Imperialis verba (hhh) *Quod nunc appellatur stemma* (hhh) in
 nos, id est nunc nominatum fuit diadema: In antiquis erat: *ex parte aureum, opere de
 cimo capillis & margaritis positum ad imperatoris frontem, & pone re-* offic. aulæ
vinculum cerebri versus (quasi ab una etiam dicitur diadema), quod, Constant.
 ex eo paulatim mutatum effectum est, quale videtur hodie, & nomen, p. 108.
stemma; quod autem nunc vocatur diadema, id est militare *Zona*
ma dicebatur: hunc enim indicant, quæ ab antiquis Tyranni Christianos militesq;
primum præstabant, tum ex auctoribus dedebant. Sed taxat heic Cuius (iii) de pi-
 ropalatem Solerius, quod diadema cum militari Zona antiqua per- leo p. 182.
 misceat; ait enim diadema semper notam fuisse supremæ regiae po-
 testatis. Id quod non simpliciter verum est; nam non solum reges,
 sed & regum cognatos Satrapasve diadema capitibus imposita habu-
 isse, jam supra vidimus.

§. X. Hoc tamen certum esse arbitramur, Imperatoribus Romanis
 fuisse diadema concessum; Caesaribus non item; patet id ex Chry-
 sostomo (kkk) qui de Juliano ejusque fratre Gallo Caesaribus appel-
 latis hunc in modum scribit: καὶ δέχεται χάρις τῷ διαδηματός τῷ
 βασιλεὺς ὅτος, τοῦτον γὰρ καὶ τῆς ἀδελφῆς τῷ τελευτηῦντος ἐξ
 υἱοῦ τοῦ μέτερον ἦν, & accepit ille sine diademate principatum. hæc enim
 potestatis illius & quam habuerat frater ejus defunctum mensura quæ-
 dam erat. Hinc idem Julianus apud Philostorgium (lll) dicitur fuisse
 in habitu Caesaris per quinquennium; ἐν δὲ τῷ διαδηματί post Con-
 stantium h. e. in Augusto festigio duo eum dimidio. Neque aliter Zo-
 simus diadema vocat imperatoris dignitatis, ac refert inter Augustæ
 potestatis insignia, quibus uti Caesares non audebant. Sed dicas,
 reperiri tamen loca Auctorum, in quibus diserte Caesaribus diade-
 mata assignantur. Ita Claudianus de Honorio nondum Caesare, nec
 dum Augusto a Theodosio M. renuntiato: (mmm)

Et sacro meritis ornatus diademate cretus.

Confer Nicephorum (nnn) cui dubio ut satisfaciamus, dicimus, fuisse
 adhuc discrimen inter diademata Augustorum Caesarumque, ita ut
 Imperatores seu Augusti Diadema aureum gemmis interdistinctum
 gestaverint; Caesares non item; aut si gestaverint, saltem minoris
 pretii splendorisve fuerit, sicuti in Byzantinis monumentis legisse se
 commemorat Ezechiel Spanhemius. (ooo) Quamvis nolim negare,
 num- 665.

(kkk) O-
 rat. c. 4.
 in Babyl.
 Tom. 5. p.
 959.
 (lll) lib. 7.
 H. E. c. 15.

(mmm) de
 III. Conf.
 Honorii.
 (nnn) l. 4.
 H. E. c. 13.
 (ooo) de
 n/w] &
 præst.
 Numm. p.
 num- 665.

nummos reperti, in quibus Crispus et Constantinus adhuc Cae-
 res diadema gemmis ornatum, aequae ac parentem Constantinum M.
 habuisseprehendimus. Ad quod reponi potest, Constantinum M.
 id ex nimio erga liberos amore indulgentiae fecisse, adeoque esse
 exemplum plane extraordinarium. Quippe postidem filius ejus
 Constantinus consobrinos Gallum & Julianum Caesares pronuntia-
 vit, sed tamen ~~non de diademate~~ sine diademate, ut supra ex Chryso-
 stomo vidimus. De diademate nolumus plura addere, ne adum
 agere videamur. Haec autem ideo fusius considerare visum est, quod
 C. Paschalius in eximio libro de coronis talia non tetigerit. De dia-
 demate Caroli M. & hodiernorum Imperatorum Romano-Germani-
 corum vide sis laudatum Paschalius (ppp) & Jac. Gretserum. (qqq)
 c. 18. p. 625 §. XI. Antequam ad alia progrediamur, non possumus non glorio-
 (qqq) to- sissimum Imperatorem Constantinum M. ab iniquis accusationibus
 mo 3. lib. 1. Danielis Zvickeri Monarchiani vindicare. Hic enim (qqq) in lau-
 c. 23. p. 183. datissimum Imperatorem vehementer invehitur, eumque miris modis
 seqq. traducit, ac si omnium Imperatorum, quos unquam sol conspex-
 (rrr) in l- rat, esset sceleratissimus. Inter alia ipsi displicet, quod habitum re-
 renico ma- gium gemmis & caput perpetuo diademate exornaverit. Et valde
 fige p. 203. improbat, quod Eusebius (rrr) scribit, cum autem, inquit, cuncti
 (sss) lib. 3. data tessera, qua Imperatoris significabatur ingressus, surrexissent.
 de vita tum & ipse (Constantinus M.) medius quasi angelus quidam coelestis
 Constanti- NB. splendidam purpuram indutus, ac veluti lucis splendore resurgens
 ni c. 3. ignitisque radiis illustris atque auri & pretiosorum lapidum pellucidis
 fabare ornatus introibat, &c. Ad quae verba Zvickerus: en quam
 verum sit, quod multi auctores prodidere quodque nunquam satis de-
 plorari potest, una cum Constantino M. orbis superbiam & luxum, to-
 tumque adeo mundum in Ecclesiam ingressum esse? cum ipsi quoque E-
 piscopi splendorem & fastum illum Imperatoris ab ipsis etiam Ethnicis
 improbatum in laude ponere coeperint! o tempora! o mores! Sed noli, mi
 Zvickere, ita exacerbato esse animo. an putas Christianis regibus
 nefas esse, uti gemmis, diademate & purpura? ita sentire mihi vide-
 ris. at quo quaeso fundamento? ubi Christus vel ejus Apostoli id un-
 quam prohibuerunt? altum hac de re silentium est. An nescis, quam
 splendida olim vestes gestaverit rex omnium sapientissimus Salo-
 mon?

mon? an id vitio ipsi fuit datum? minime gentium. Reges regia re-
cent. Quod Constantinus M. fecit, facit ad magnificentiam aut ma-
gnanimitatem, cui principem oportet esse deditum, ut hac ratione in
civium subditorumve animis summa reverentia concitetur. Quod si
enim id rex omitteret, & vestibus vulgaribus uteretur; aut ejus cul-
tus habitusque non paullulum a privato abhorreret, annon per facile
in contemptum suorum devenire posset? Quare tantum abest, ut Con-
stantinum M. reprehendamus, ut potius eundem cum Eusebio collau-
demus, quod magnificentiam suam ita ostenderit. Neque ipse fuit
in causa, quod superbia luxusve ecclesiam Christi intraverit. Verum
quidem est, luxum post tempora Constantini M. Ecclesiam occupas-
se; sed id exinde factum est, quod Christiani ab omnibus persecu-
tionibus immunes quietissimam vitam vixerint: Ubi enim mortales
omnibus abundant bonis, nec ullis miseriis molestiisve exponuntur,
individuo nexu luxus aut superbia sequi solet. Exempla possent in-
finita tam ex sacris quam ex profanis historiis adferri, si chartae
angustia permitteret. Quod autem ipsemet Constantinus M. luxum,
superbiam, immo totum mundum in Ecclesiam introduxerit, est pu-
rum putum figmentum, nec ex ullo historico fide digno ostendi po-
test. Non equidem negamus, Constantinum M. ut ceteros homines
sua habuisse vitia, ipsumque circa caedem Crispi aliorumque non a-
deo prudenter sese gessisse; sed eum fuisse tyrannum plane crudelis-
simum, & ne nomine quidem Christiano dignum, Zvickerus non
tam ex amore, quam odio veritatis scripsit. *Neque unus vel alter
actus Tyrannicus efficit principem Tyrannum, modo tyrannico non
agat, id est, non semper & pro more seu consuetudine sua crudeliter
imperet, & in subditos ultra humanitatis officium saeviat, uti recte ju-* (sss) lib. 2.
dicat Dn. D. Daniel Clafenius. (sss) polit. c. 6,

§. XII. Velamen capitis, quod magnus Dux Molcaviae n. 10.
habet, Sigismundus ab Herberstein (ttt) hunc in modum de- (ttt) in
pingit: *Pileus ipsorum lingua Schapka dictus, quo Volodimerus Mo-* Comment.
nomach usus est, & quem gemmis ornatum, aureis item laminis, quass rerum
quibusdam spirulis subinde se vibrantibus, mire concinnatum reliquit. Moscovit.
Et Adam Olearius (uuu) Die Krone / so der Großfürst in Mos- (uuu) l. 1.
scau Namens Michael Fedrowitz getragen / war über einer lein. Pers.
D schwarz c. 7. p. 33.

Schwarzen Tobeln Wäse und mit Diamanten versetzt,
 Apud Ebraeos reges & principes recensireati velabantur. Scheb-
 haet Jehuda, uti eum laudat vir Cl. Jo. Saubertus (xxx) **Wann der**
 (xxx) de Naschi gehet / **da ist sein Panim verdeckt mit einem seiden**
sacrific. c. **Tuch / dass man ihm das Panim nicht sieht. & post paullo : als**
 12. p. 176. **dann bringen sie den Naschi allerüberst auf den Mighdal und**
sein Panim ist verdeckt. Idem reges gestabant diademata aut co-

(yyy) 2. **ronas, ceu ex multis scripturae locis patet ; sic legimus (yyy) Davi-**
Sam. 12, 13. **dem diadema regi Ammonitarum ereptum sibi imposuisse, quod fue-**
rat pondo auri talentum. Dicis, immane pondus, cui ferendo ca-
put Davidis par non erat. Atquamvis חפצו proprie pondus si-
gnificet, hoc loco tamen pro valore pretiove sumi potest. Neque
enim ex auro tantum corona constabat, sed ex gemmis, quae ad pon-
dus auri non exiguntur. Proinde το חפצו Graeci quandoque vertunt

(zzz) p. 320 **τιέν, τιμάν &c. solvere, aestimare ; Latine quoque pendere, impende-**
re, rependere, compensare, dispensare &c. Vel si haec interpretatio
non placet, ad Synopsin Bibliorum Criticorum (zzz) ubi plures ex-
positiones super h. l. repperies, ut & Dn. D. Abrahamum Calovium.
 (aaaa)

(aaaa) in **§. XIII. De cetero, quando reges Ebraeorum judicare solebant,**
Bibliu il- **praeter sceptrum purpuramque diadema in capitibus gestabant.**
lustratis. **Haec conjicio ex Philone; (bbbb) ubi de Aegyptiis, qui ut Agrippae,**
 (bbbb) in **Judaeorum regi, illuderent, Carabam stultum quendam hominem,**
Blaccum. **regio cultu habituve ornatum jus dicere coegerunt : Capiti, inquit,**
diadema imponunt papyraceum, pro paludamento corpori floream in-
duunt, pro sceptro frustum arundinis bumi sublatum quidam ei dedit
in manum. Sic ornatum regiis insigniis & in regem transformatum
more histrionico adolescentes perticas in humeris gestantes stipabant
pro satellitio : tum alii salutatim accedebant ; alii sibi reddi jura pe-
tebant : alii consulebant eum de rep. &c. Quam conjecturam stabili-

(cccc) d. 11. **re videtur Propheta Ezechiel (cccc) ubi Regem Sedechiam jubet dia-**
 26, 27. **dema de capite ponere ; & quidem hanc ob causam, quod iniquus**
est iudex, & promittitur judici aequiori. Ad hanc veterem judici
 (dddd) c. **consuetudinem respexit Jobus (dddd) dum ait : צדק לבשתי**
 29, 14. **וילבשני כמעיל וצניק משפמי** *justitiam indui, & (illa)*
induit

*induit me : sicut pallium & cidaris (induit) iudicium meum. Facite-
 niam mentionem pallii & Cidaris, quae vestes ab ipso iudice usurpa-
 bantur; quasi dicat : quando in forum perrederetur indui corpori pallium
 & capiti Cidarim imposui ; non minus arte animum meum proposito
 exercendi iudicii indui , & ipsa sede judiciali pertinaciter tenui ;
 ut accuratissime , more solito , hunc locum exponit celebratissimus
 Theologus Argentoratensis D. Sebastianus Schmidius (eeee) Nam Jo-
 bum regulum fuisse & causas pro tribunali cognovisse , tum ea, quae (eeee)
 hoc loco dixit, confirmant, tum Auctores quidam ex cap. XIX, 9. con-
 jiciunt; quamquam Mercerus aliique contrariam foveant sententi-
 am. Confer laudatum Schmidium (fff) & Martinum de Roa. (gggg) Comment.
 in Jobum.
 (fff) Com-
 ment. in
 Job. c. 19, 9.
 (gggg) l. 2.
 Sing. c. 7.
 p. 280.
 (hhhh) de
 coronis
 passim.
 (iiii) de pi-
 leo p. 196.
 seqq.*

Caput Quartum.

De

Velaminibus capitis hominum Sacrorum.

ΠΕΡΥΣΣΗ non est solius Pontificis Maximi gestamen, discrimen inter
 Pontificis maximi & Sacerdotum gregalium tiaras. Sacerdotum
 Hebraeorum tiara ex Josepho depingitur. Josephus emendatur.
 Pontificis apud Judaeos corona triplex. Baronius, Ribera & Cor-
 nelius a Lapide refutantur. Petrus non triplici corona fuit usus, de
 lamina & inscriptione divini nominis. Cur Sacerdotes in v. T. ca-

D 2

pita

*pica velare debuerint. gentiliū Sacerdotum velamen capitis. Loc-
cus Gen. 35, 4. expenditur. error Paschalii. quale velamen ca-
pitis habuerint Persarum & Romanorum Sacerdotes. Pontificis
Romani triplex corona. ejus origo. significatus. Sacerdotum Rus-
sorum velamen. Cardinalium galerus ruber. ejus origo. significatus.
Fridericus II. Imperator defenditur contra Solerium. Episcoporum
Pontificiorum tegmen capitis forma. significationes. Solerius no-
tatur. Cleri Pontificii & Pastorum Lutheranorum capitis velamen.*

§. I.

Sequuntur jam velamina hominum Sacrorum; quae pro diversitate
personarum variant. E quibus capitis velamen, quod Pontifex
Maximus apud Judaeos usurpabat, praecipue eminet. Dicitur Ebrai-
ce מצנפת, quam vocem reddunt *Tiaram* Chaldaeus, Syrus, Tiri-
nus. *Cidarim* Emanuel Sa, Arabs, Aquila, Theodotion, Piscator, Arias
Montanus, Junius & Tremellius. *vittam*, LXX interpretes, Mun-
sterus. Sunt qui contendunt, מצנפת folius Sacerdotis Magni ge-
stamen fuisse. at hoc diserte negatur in Joma: (a) verba sunt haec:

(a) c. 7. n. 5.
p. 167.

הכהן נדרל משמש בשמנה בלוי וההריוס בארבעה בכתונה
: ומכנסים ומצנפת ואבנט: *Sacerdos magnus in octo vestibus mi-
nistraverit; gregarius quatuor, in tunica & femoralibus & tiara & bal-
theo.* Hic sane exsertim Sacerdoti gregario מצנפת sive tiara
tribuitur. vide Robertum Sheringhamium. (b)

(b) Com-
ment. in
Cod. Joma
p. 173.

§ II. Non tamen simpliciter negamus, Pontificis Maximi tiaram
a reliquorum Sacerdotum tiaris discrepasse. Maimonides fascias
quasdam ait Pontificis capiti ita circumdatas fuisse, quemadmodum
membrum contritum aut fractum obvolvitur; e diverso Sacerdotum
pileos velut galeas fuisse; unde & מנבעורא dici eos, quod instar
collium exsurgerent. Ab hoc dissentit Rabbi Abraham Ben David,
cujus השגות animadversiones exstant in Maimonidem; ait enim,
pileos quidem Sacerdotes quasi galeas fuisse. At Pontificum insu-
las longe altiores extitisse, fasciis in orbem sic circumactis. ut sunt ho-
die Arabum tiarae; ita diversas horum Auctorum sententias profert
vir doctissimus Petrus Cunaeus (c) quicquid sit, hoc tamen certum
esse opinamur, fuisse discrimen inter Pontificis maximi & Sacerdo-

(c) de rep.
Ebr. l. 3,
c. 2.

cum

cum gregarium tiaras; utraque autem interdum uno nomine *μασνα* vocatas esse.

§. III. Flavius Josephus, clarissimus rerum Judaicarum Scriptor, tiam suae gentis Sacerdotum ita describit: (d) ὑπὲρ (d) lib. 3. κεφαλῆς φορεῖ πῖλον ἄκωνον ἔδιδυνάμενον εἰς πᾶσαν αὐτὴν, ἀλλ' Antiq. ἐπ' ὀλίγον ὑπερβεβηκότα μέσος, καλεῖται μὲν *μασναεμφθής*. Jud. c. VIII τῇ δὲ χαλαρευθῆ τοιοῦτος ὅστις, ὡς τε φάσμα δεικνύει πεποιημένη παχύα. καὶ γὰρ ἐπιπτασσομένην ῥάπτεται πολλὰς. ἔπειτα σινδὼν ἀνὰ αὐτὸν ἐκπεριέχεται δίκτυα μέχρι μετώπης. m. Caesareus & epitome Busbequiana μέχρι τῶν ὤμων) τὴν περιφάνειαν τῆς ταινίας καὶ ὅτι ἀπ' αὐτῆς ἀπερρέει καλὸς τῶς καὶ ὁλῶ δὲ τῷ ἀργαλίᾳ γυγνομένη δόκησις. Ἡρμοστὰς δὲ ἀκριβῶς ὥστε ἀν' αὐτῇ περιφάνειᾳ τῇ τῇ ἱερουργίᾳ. Quae Gelenius ita vertit. *Super caput gestat pileum non fastigiatum, neque totum caput comprehendentem, sed paullo plusquam medium. hic vocatur masnaemphthes. Est autem tali apparatus, ut videatur vitata linea saepe in orbem replicata & confuta, quam superne alia tela integrit usque ad frontem descendens & per superficiem verticis suturarum deformitatem occultans. Hic adaptatur accurate, ne inter sacrificandam delabatur.* In editione Basileensi & Geleniana corrupte legitur *μασναεμφθής*, quum sit legendum *μασναεμφθής* vel *μισναεμφθής*. Ad quam lectionem propius accedunt epitome Busbequiana (quam una cum aliis Codd. Magnus Bosius a V. CL. Lambecio ex Bibliotheca Caesarea nactus fuerat) *μασναεμφθής*; & Codex Latinus Noribergensis, in quo exstat *masnephtis*. In msc. codice Latino Lipsiensi legitur *masnephtis*, in Vindobonensi vero, *masnephtis*. Sed perperam. Josephus tegmen Pontificis accuratius depicturus ait (e) πῖλον δὲ ἦν ὁ καὶ πρῶτος αὐτῶν ὁ ἀπλοῦς, εἰς γινόμενος τοῖς πᾶσι ἱερεῦσι. ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ συνερραμένος (Cod. Caesareus & Epitome Busbequiana ὑπὲρ αὐτὸν δὲ συνερραμένος) ἕτερος ἐξ ὑακίνθου πεποιημένος, περιέχεται δὲ τεφανὸς χρυσοῦ ἐπὶ τριποικίᾳ κεκαλυμμένος. βάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ καλὴ χρυσῆ. Pileo, quali ceteri Sacerdotes, utebatur, (super quem exstabat alius consutis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectantur calyculi aurei. Et post paullo-

ἔστι καλὺς μὲν γὰρ ὅτι πενταλίδων τῶν παρὰ δαυτὸν, κατὰ τὴν δ' ἐμφερῆς τὴν περιγραφὴν; *calyculus autem est quantum artificio minimi digiti circumscriptionem habens crateri similem*. Et mox: ἐκ τῶν μὲν τριφάντων ἐκκεχάλευται, ὅσον ἀπὸ τῶν ἰνῶν πρὸς ἐκείτους τῶν κροτάφων. τὸ δὲ μέτωπον ἡ μὲν ἐφελίς ἐκ' ἔπεισι. λεγόμενα γὰρ ἕως δ' καλὺς. τελάμων δ' ὅτι χρύσειον, ἐς ἱεροῖς γράμμασι τῶν θεῶν τὴν προσηγορίαν ὅτι τετυμμένον ἔστι. Gelenius reddit: *Ejmodi corona ab occipite utraque tempora utraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: scilicet totum quoddam latum aureum quod sacris characteribus DEI nomen incisum habebat*. Haec Josephus.

(f) in Ex.
c. 28 p. 209

§. IV, Ex quibus patet, Pontificis maximi tiaram tres habuisse coronas. Ambigit heic quidem Rivetus (f) utrum Josephus vera prodiderit. Sed mox sententiam mutat. Et sane non videmus causam, ob quam Josepho hac in re fidem adimere debeamus. Quum enim Josephus ipsemet Sacerdos fuerit, suisque oculis non semel Pontificem maximum viderit; quis vellet credere, eum heic falsa scripsisse? Fatemur equidem Philonem triplicis coronae nullam injicere mentionem. causam hujus silentii ignoramus. Si tamen aliquid conjiciendum est, videtur, in templo primo Pontificis maximi tiaram

(g) *tom. 1* illas tres coronas non habuisse, sed demum in templo secundo fuisse additas; quod forte ideo factum est, quod Hyrcanus

(h) *lib. 3.* alique ex sacerdotali genere ad fastigium regiae potestatis accesserint. In hac triplici corona mirifice sibi placent Baronius (g) Ribera *c. 14. p. 233.* (h) & Cornelius a Lapide (i) nec quod pueri in faba repperisse se ar-

(i) *in Ex.* bitrantur. nam exinde deducunt, hoc insigne Pontificis Maximi V. T. *p. 582.* triplicem Papae coronam significasse. Sed unde his hominibus con-

(k) *tom. 2.* stat, hanc triplicem coronam Papae insignia indicasse? tacet Scriptura *Annal.* ra S. tacent Prophetae. tacent Apostoli. Quid? annon, fatente ipso Eccles. ad Saliano, (k) haec triplex tiara vel a Josepho, vel ab antiquioribus

annum praeter scripturae auctoritatem introducta dicitur. Quod si ergo *M. 2544.* non divina institutio fuit, sed humana, quomodo potuit esse typus earum rerum, quae in N. T. fieri debuerant? Haec videns Ribera,

(l) *l. c.* mutata sententia, ait: (l) *Petrum Apostolum instinctu Spiritus S. triplici tiara seu corona usum fuisse*: At, mi Ribera, hoc est merum tuum figmentum. De eo nihil tradit neque scriptura neque historia Ecclesiastica.

fiat. Quod si ~~de~~ fingere licet, quae quæso commenta non pos-
sent excogitari? Petrus sane non tam corona triplici, quam cruce fuit
delectatus.

§. V. Tiaræ fuit imposita lamina ex auro puro facta, quæ duos di-
gitos lata erat, frontemque ad aures usque cinxit; ita Salomon Jarchi:
צִיץ כְּמִין סֵם שֶׁל זֶה דְּוָהָב ב' אַצְבֵּי מִקֵּה עַל הַמֶּצֶחַ (m) c. 39.
Exodi (m) vocatur כִּוֶּר הַקֹּדֶשׁ corona sancta, aut (n) Joma
forſitan magis proprie dixeris corollarium sanctum; Latini enim e-
jusmodi laminas non coronas, ſed corollaria nominarunt, uti monet
Robertus Sheringhamius (n) & adfert locum ex Plinio (o) paulatim-
que & Romæ ſubrepsit appellatio corollis inter initia propter gracilita-
tem nominatis; mox & corollariis poſtquam e lamina ærea tenui inan-
rata, nec in argentata dabantur. Nec dubitat Sheringhamius (p) quin
ad imitationem Pontificis Hebræi gentilium Sacerdotes ſacrificatu-
ri coronas capite geſtaverint. Ei adſentitur Tertullianus (q) ipſæ, de coronis
inquiens, denique ſores, ipſæ hoſtiæ & aræ, ipſi miniſtri & Sacerdotes
eorum i. e. gentilium coronantur. confer C. Palchalium. (r) c. 14. p. 244.
& 245.

§. VI. Laminæ inſcriptum erat קֹדֶשׁ לַיהוָה Sanctum Domino, (s) c. 38.
cei id haud obſcure patet Exodi (s) & ſic etiam LXX interpp. vulga-
tum & Auctorem Sapientiae; illos ἀγίασμα νομίζω; iſtum Sanctum (t) in Ex.
Domino; hunc μυσταγωγίην vertendo, ſenſiſſe conſtat. calculum ſu-
um libenter adjiciunt Rungius (e) Baldinus (u) Gerhardus (x) Ri-
vetus (y) Buxtorſius (z) aliique; quamquam nonnulli Hebræi ſo-
lum nomen ἁγίασμα in lamina ſcriptum fuiſſe volunt. Dis-
putant heic, utrum hæc duo vocabula in una continua linea, an di-
ſjunctim apparuerint, ita ut una vox alii fuerit ſuperimpoſita. Rivetus
(aa) probabile putat fuiſſe in una linea ſcriptas voces hæc duas, pro-
ut habentur in textu. Nos heic quælibet ſuo abundare ſenſu per-
mittimus.

§. VII. Hoc velamine, ut volunt, Sacerdotes admonebantur, ſe &
mmes capitis ſenſus DEO conſecratos habere; ut ait Beda (bb) ne vel
oculi viderent vanitatem, vel aures audirent opprobrium adverſus pro-
ximum ſuum, vel ut abundaret malitia & lingua concinnaret dolum. Et
quia recta ratio præcipuâ ſedem in capite habet, ſacerdotibus quoq;
tacite

(cc) l. 3. tacite indicabatur; ne de rebus divinis pro arbitrio disererent, sed de templo ut caput byssina vitta velarent, i. e. ut intellectum captivarent sub c. 14. p. obsequium fidei. Quod monitum si observarent mortales, non tot haereses sectaeque in Ecclesia exurgerent, non tot rixae contentionesve coorirentur. Alias mysticas significationes repperies apud de Vest. Franciscum Riberam. (cc)

§. VIII. Sacerdotes quoque gentilium vel vitta operiebantur, vide (ee) l. 10. Lipsum (dd) C. Paschaliū (ee) & Jo. Saubertum (ff) vel corona de coronis ornabantur ex ea ratione, quia sanctimoniam res coronis indicabant, 6. 14. conf. Saubertum (gg) vel cidarim seu tiaram regum orientis more gestabant, ut liquet ex Luciano (hh) qui auctor est, urbis sacrae in Syria Pontifici ac soli quidem concessum fuisse, purpuram & auream tiaram gestare, posteaquam videlicet Sacerdotales coronae contemtum haberi coeptae sint, quibus Patres, praecipue Tertullianum insensum fuisse legimus. Andreas Balensis, referente Petro Nannio (ii) (hh) de conjicit, in aures, quas Patriarcha Jacob una cum idolis in terrā infoderat, non vulgares in aures fuisse, sed tegmen seu velamen capitis Sacerdotū in cultu idolorum aures tegens, quales fuerint infulae apud Romanos. Hoc displicet Anselmo Solerio (kk) Nos opinamur, in aures illas fuisse insignia alicujus superstitionis, dicata alicui fictitio Numini, qui mos olim per Syros Phoenices in Africam pervenit. Unde D. Augustinus; (ll) in aures non ad placandum hominibus, sed ad serviendum daemionibus adhibentur. Et erant in illis notae quaedam siderales, quae σφαιρίδες vocabantur. Tales quoque annuli ad mira perpetranda adhibebantur; partim valere crediti daemionibus pellendis; (ll) Ep. 73 partim contra morbos; vide Synopsin Bibliorum Criticorum (ll) Lapsus autem est C. Paschalius (mm) cum ex his Virgillii verbis:

Gen. 35, 4. sacerque tiaras.
(mm) lib. ostendere conatur, Martis Sacerdotem gestasse tiaram: nam Virgilius non loquitur de Marte Sacerdote, sed de Priamo, uti cuilibet inspicienti ad oculum patebit. Sacerdotes Persarum usurpabant tiaras τριλῶτες καθηνύας ἐκατέγων i. e. filitraceas infulas ex utraque parte dependentes, teste Strabone (nn) Romani Sacerdotes triplex capitis velamen habuerunt, apicem, tutulum & galerum; de qui.

quibus vide Solerium (oo) C. Paschaliū (pp) Rosinum (qq) alios. (oo) *de pi-*
leo p. 246.
 que. Quod si Sacerdotum gentilium insignia, vittam scilicet infu-
 lam, & coronam quis ruperit, res mali ominis habebatur. Adi
 Paschaliū (rr) (pp) *lib. 4.*

§. IX. Pontifices Romani non una contenti sunt corona, sed *de coronis*
 triplex in eorum capitibus conspicitur. Quinam eam invenerit, c. 15. p. 253.
 inter Scriptores non convenit. Ribera, ut supra vidimus, putat, A- 621. p. 273.
 postolum Petrum instinctu Spiritus S. ejus auctorem fuisse. Alii (qq) *lib. 3.*
 arbitrantur, hoc capitis velamen esse adscribendum Bonifacio VIII. *Ant. 199.*
 nonnulli longius progressi ejus originem arcessunt a Paulo II. Si *Rom. c. 15.*
 quid heic pronuntiandum est, autumamus, hoc Papae insigne diu (rr) *lib. 4.*
 post Christi nativitatem in usu esse coepisse. Nam posteaquam *de coronis*
 Pontificum potestas paullatim crevit, & Imperatores Romano-Ger- c. 14.
 manici triplici corona usi fuerant, videntur Pontifices ad ipsorum (ss) *lib. 9.*
 imitationem idem fecisse, vel ut aliquod jus, licet fictitium, in tria *de coronis*
 regna, Romanum, Germanicum & Longobardicum praetenderent; c. 27. p. 659
 vel ut dominium in tres mundi partes Asiam, Africam, Europam *leg. 4.*
 habere se falso imaginarentur; aut ut potestatem suam in coelum,
 terram & infernum jactarent. C. Paschalius admodum opero-
 sus est in triplici hac corona exponenda; sed nugas nugis cumulat.
 Certe triplex illa corona Papae fastum superbiamve denotat; de
 qua ut pluribus agamus, non necesse esse arbitramur, quum jam-
 dudum hoc de argumento complurimi Scriptores disquisiverint.

§. X. Quali velamine utantur Russorum Patriarchae & ceteri (tt) *lib. 3.*
 Sacerdotes, refert Adam Olearius. (tt) Verba quoniam adnota- *lein. Pers.*
 mento digna sunt, subjungere minime piget. Auf dem Kopff c. 28. p. 303.
 tragen die Patriarchen / Metropolitē / Erz- und Bis- 304.
 chöffe / wie auch Mönche Schwarze Hauben bey drey
 Ellen weit / welche in der Mitte eine harte runde Platte als
 einen grossen Teller und hinten am Kopff herunter hangend
 haben. Et paullo post: in der vestitur wird dem Popa oder Prie-
 ster ein tuchen Müzgen Skyffia genant (so gleich unsern Ca-
 lotten plat an der Haut lieget) aufgesetzt. Diß Müzgen
 nehmen sie des Tages über niemals ab / es wäre dann das sie
 den Kopff scheren müssen. Es ist ein heilig Bannet und hat
 gros recht / wet einen Popen schläget und trifft ihn auff das
 Müzgen

Nützen / oder machet daß es ihm auff die Erbschafft / den 11.
 in große Straff verfallen / und muß ihm die Biszeßil bezah-
 len ; aber daher bekommen die Popen nicht desto mindere
 schläge / weil sie gemeiniglich versoffener / unmitzer / seind / als
 andere Leute. Dann weil das heilig Nützen muß gescho-
 (uu) lib. 2. net seyn / nimpt mans zuvor ab / schläget den Popen wol ab /
 11m. Pers. und setzt ihm wieder fein auf / darvon wird hernach nicht so
 p. 133. gros Wunder gemacht. In tanto honore habentur Russorum
 Sacerdotes ! Festo Palmarum eorum Patriarcha gerit velamen album
 corona gemmisque distinctum ; sic enim Olearius : (uu) am
 (xx) Orat. Palmtag träget der Patriarch einen mit sehr grossen Perlen
 V. p. 136. besetzten weissen runde Nützen und eine Crone. Cidaris usus
 (yy) lib. 9. olim ad Ecclesiae Antistites translatus, ac eadem inter Episcoporum Ori-
 de coronis. entis insignia vulgo recepta est; cuius rei testis est Gregorius Nazian-
 c. 27. p. 664. zenus; (xx) χρίει, inquit, τὸν ἀρχιερέα καὶ περιβάλλει τὸν ποδῆν
 (zz) lib. 5. καὶ παρὶς τὴν κίδαριν ; idcirco Pontificem unguis, ac pōderei cingis
 de vit. capitisque cidarim imponis. Album quoque velamen fuisse infigne
 Pontif. episcopalis & pastoritiae curae, non dubitat C. Paschalius. (yy)
 (aaa) l. 3. §. XI. Cardinales, Ecclesiae Pontificiae columnae, in pileis &
 de Pontif. galeris rubris cernuntur, quos primitus indultos fuisse ab Inno-
 (bbb) dis- centio IV. in Concilio Lugdunensi anno 1244. vel anno 1245. (ut
 fert. 4. de Spondanus in Breviario vult) tradunt Papirius Massonus (zz) &
 Antiq. Onuphrius. (aaa) v. totius Germaniae decus Conringium.
 Acad. (bbb) Non desunt tamen, qui multo antiquiorem pilei rubri usum
 p. 136, 159. contendunt, & initio omnibus Episcopis fuisse communem affir-
 160. ment; quorum in numero est Erasmus. (ccc) Sed hos refellit Solerius
 (ccc) l. 3. (ddd). Hic pileus ruber autem ideo Cardinalibus a Papa fuit con-
 de ratione cessus, ut omnes, qui in illum ordinem legerentur, parati essent pro
 concio- libertate Ecclesiastica propriam, necessitate postulante, vitam ex-
 nandi. ponere morti, uti narrat Onuphrius (eee) quem sequitur Solerius.
 (ddd) de (fff) Quamquam hic alias significationes adferat, quae apud eum vi-
 pileo S. 13. deri possunt. Admodum autem injurius est Solerius in Fridericum
 p. 277. II. Imperatorem, cum eum malignitatis accusat, acris, inquit, hyems
 (eee) l. 6. a Friderici II. Imperatoris malignitate Ecclesiam infestabat, nec de-
 (fff) l. c. erat Martyris occasio. Sane si historiam illorum temporum penfi-
 p. 282. culatius

culatus considerare vellemus, liquido manifestum foret, illam malignitatem non bono Imperatori, sed Papis, ea tempestate bipedum nequisitinis, adsignandam esse. Annon Papa Honorius Veronensis ac Lombardis se adjunxit, summoque scelere in Fridericum conjuravit, quum nullam habuerit causam, quam quod Imperator Lombardorum & Saracenorum impeditus turbis, expeditionem sacram absolvere non posset? annon Gregorius IX excommunicationis fulmen in eundem Fridericum, tanquam voti sacri reum, iniquissime torfit? nempe hoc volebant scelestissimi Papae, ut Imperatoribus Germanicis ad remotas orbis partes velut in exilium transmissis, & ipse religionis omnes fortunas suas effundentibus, suas interim veteratorias artes domi libere citraque ullius contradictionem exercere valerent. Et quae so perpendatur scelus Pontificis. Trajicere volentem in Palaestinam inhibuit, minime ex dignitate Augusta instructam classem objectans; at postquam Fridericus rem feliciter gessisset, Pontifex absentis Imperatoris subditos ad defectionem sollicitare non dubitavit. Fridericus suis ad officium redactis, Sardiniam quoque subegit. Quam cum Papa Ecclesiae reddendam diceret, nec obtemperaret Imperator, eum diris devovit & totum orbem litteris sollicitavit. Ex qua re fiebat, ut ubique tumultus, seditionesve exurgerent. Sed Fridericus omnes Pontificis molitiones elusit aut oppressit, eoque desperationis adegit, ut morbo, ex dolore contracto, extingueretur. At mox Innocentium IV sibi inimicissimum persensit; quippe qui principes stimulavit, ut novum Imperatorem crearent. Quum igitur Fridericus Papam nullo modo placare posset, coactus vim vi repellere, sicarios a Pontifice subornatos supplicio affecit, Henricum, Hassiae Landgravium, Pontificium Imperatorem per Conradum filium vicit, & Thesauros a Papa V Vilhelmo Hollando submissos interceptit. Ulter hic malignum, mi Soleri, sese praebeuit, Papae an Imperator? annon malitia est subditos ad defectionem sollicitare, sicarios subornare, aliquem conari de throno deturbare? Haec omnia fecerunt Pontifices Romani. Qua fronte igitur scribere potuisti, *acrem hiemem a Friderici II. Imperatoris malignitate Ecclesiam infestasse*, NEC DEFUISSE MARTYRII OCCASIONEM? egregii, si diis placet, martyres. De ejusmodi martyribus Scriptura nihil habet; neque

opus est, ut propterea pileus ruber excogitetur, quo homines admo-
neantur, sibi pro libertate Ecclesiastica mortem esse oppetendam.
Certe si velamen Cardinalium ob nullam rem, tamen ob tam pess-
imum initium suspectum haberi debet. Et mirandum est, ad hunc
diem usque tam multos, etiam illos, qui vera quandoque religione
imbuti fuerant, ejuscemodi purpureum pileum anxie ambire. Sed
nec illud probari potest, quod huic capitis velamini tantum privile-
gium tribuatur, ut etiam reum, capitali supplicio dignissimum, a
morte liberare queat; de quo consule Solerium. (ggg)

(ggg) de
pileo p.
285.
(hhh) l. 4.
de coronis
c. 23 p. 274
(iii) de
pileo p.
292.
(kkk) lib.
de vocibus
Ecclesiast.
obscuris-
ribus.
(II) lib. 15
Syntagm.
c. 12.
(mmm)
l. c.
(nnn) l. c.
p. 294.

§ XII. Episcopis apud Pontificios peculiare capitis velamen est vi-
ridis galerus & mitra. Mitra est bicornis & patulo curvamine superne
hians, nec plane ab similibus pileo cornuto priscorum Sacerdotum ethni-
corum, de quo vide C. Paschaliū. (hhh) Ejus usum esse in Eccle-
sia per antiquum censet Solerius, (iii) quamvis recentius sit, ut auro
gemmisque exornetur, quod non ante annos sexcentos accidisse scri-
bit Onuphrius. (kkk) Cur autem haec mitra Episcopalis duo habeat
cornua, non adeo liquet. Petrus Gregorius (III) ait, significari scien-
tiam tam V. quam N. Testamenti. C. Paschalius (mmm) putat, deno-
tari duas dotes, Episcopis convenientes, scientiam & sanctitatem.
Ridiculus est Solerius, cum opinatur, (nnn) subinnui caritatem in
DEUM & in proximum, Episcopis propriam in quarto modo.
An enim soli Episcopi Pontificii & quidem semper DEUM pro-
ximumque amant, diligunt, fovent? Certe ipsa praxis contrarium
testatur. Annon plerique ex Episcopis hodiernis Pontificiis turbas
& bella cient, subditos infinitis oneribus premunt torquentque, &
nec DEUM nec proximum suum curant? Prae ceteris heic eminet
Episcopus Monasteriensis; quippe qui tot mala in Germaniam &
in propriam ditionem intulit, ut mirandum sit, ipsum ad hanc horam
usque impune abiisse. Sed vindictam divinam suo tempore per-
fenscet.

§ XIII. Reliquis apud Pontificios clerus habet capitis tegmen,
quod plerumque est forma quadrata. Cujus de significationibus con-
sule Solerium, (ooo) in his enim admodum prolixus est. In nostra Ec-
clesia Pastores non uno capitis tegmine utuntur: in quibusdam locis
parva & rotunda bireta gestant; in aliis non item.

Caput

Caput quintum & ultimum.

De

Velaminibus capitis, quae certo duntaxat tempore adhiberi solent.

Hebraei in sacris faciendis capita velant. aliquot causae hujus ritus adferuntur. Ecclesiarum Lutheranarum consuetudo in orando. Moysis velamen. duo loca Exodi 35, 33. (eqq. & 1. Cor. 3, 13. (eqq. collustrantur. Romani iidem in Sacris velato erant capite. causae. velatio unde orta. quibusdam diis se non velabant. Saturni sive Crodonis effigies apud Germanos capite nudo & cur? Schedius notatur. Christiani quando in Sacris nuda habent capita. Papae Privilegium. Armeniorum consuetudo. Christianorum denudatio capitis ad recitationem Evangelii. Graeci quoque in sacris nudata habebant capita. Stuckius notatur. Sinensum mos. infantum baptizatorum capitis velamen olim quale. quamdiu duravit. Velamen capitis Doctorum & Magistrorum. origo. forma. color. velamen capitis tempore luctus apud Judaeos. Piscator, Emmanuel & aliique reselluntur. formulae Scripturae explicantur. dubium solvitur. verbum ורד quid nover. velaminis etiam pariceps sit barba. ורדו quid. vaticinium Es. 25, 7. illustratur. Romanorum filii iidem tempore luctus capita velant. causa. Hodiernorum Germanorum mos tempore luctus. Supplicum capitis velamen quale. Qui ultimo supplicio afficiendi sunt velabantur. ratio adfertur. intrantium lupanaria capitis velamen. Christiani hodierni taxantur. Mortuorum capitis velamen. Christi sudarium. discessio finitur.

§. 1.

Inter velamina capitis, quae certo tempore adhiberi solebant, primo loco occurrit velamen in sacris faciendis. Hebraeos in sacris capita obvelasse certo certius est, idque ab eis Turcas habuisse scribit

E 3

Geor.

(a) *lib. 1. de Georgevitz* (4) De Hebraeis fufius id profequitur Abulensis (b) *serimonis* & putat, eos feciffe ex imitatione Moysis, qui non audebat Dominum *Turcicis* in ignito rubo latitantem, afpicere, & propterea faciem obvelabat. *c. 1.* Id quod imitabatur etiam Elias faciem fuam adoperiens pillo *lib.* (b) *in c.* prophético piloso. (c) Immo hodierni Judaei cottidie ad vefperam *13. Levit.* in Synagoga oratum venientes, velant faciem, capite in finiftrum (c) *1. Reg.* latus propendentes, nimirum ne alter alterius audiat forte confef- *19, 13.* fionem, uti narrat celebris Buxtorfius. (d) Sunt tamen aliae caufae, (d) *c. 8. Sy-* cur Hebraei capita in facris faciendis velaverint. Nam reperiuntur, *nagog.* qui hunc ritum ad reverentiam ac veluti verecundiam comparandi *Jud. p.* coram DEO reducant. Nec adeo male: qui enim verecundantur, fa- *204.* ciem & caput operire folitant. Sic pueris hoc quafi natura eft inditum, ut arte, qua poffunt, vultum abfcondant, cum plorant, eundem demittendo, avertendo, palmis tegendo. Sic quando pudicae virgines aliquid ob coenum vident, manibus faciem tegunt. Sic Socrates apud (e) *in Phae-* Platonem (e) ad parum pudicam orationem caput operit, quem lo- *dro.* cum notavit Antonius Julianus Rhetor apud Aulum Gellium, (f) (f) *lib. 19.* quique refupinus, capite convelato, voce admodum quam fuavi ver- *c. 9.* fas cecinit Valerii Aedilui Veteris Poetae; item Sortii Licinii & Quinti Catulli, quibus mundius venustius, limatius, preffius nihil quicquam reperiri putat Aulus Gellius. Quin in ipfa Scriptura S. legimus, Cherubim fuam faciem velaffe, (g) ut videlicet fuam in ordine ad DEUM imperfectionem & metum cum debita reverentia conjunctum indicarent; uti hunc locum Patres & alii interpretes communiter expouunt. Pari modo quando Hebraei in templis capita velabant, tacite fubinnuere volvere, fe DEUM non perfecto amore profequi, fed multis infirmitatibus adhuc laborare. Quamvis dicere poffimus, fuiffe etiam fignum fubjectionis, quod Hebraei caput obvelaverint; ceu patet ex 1. Cor. XI, 10. quo de loco in alia difsertatione fufius agemus. Atque exinde Ecclefiarum noftrarum confuetudo deducta effe videtur, qua precaturi viri pileo fuam contegere folent faciem; feminae autem in templis afidentes eandem ad genua declinare: qui ritus tamen etiam ob hanc caufam eft introductus, ne devotio per occurfantia fenfibus objecta externa turbetur, neve gefus inter oran- dum

dum in vultu suborti & videri & rideri a profanis queant, uti bene loquitur Summus Theologus Martinus Geierus. (hh)

(h) de lu-

En Ebrae-

§. II. Velamen illud, quo Moyses faciem suam operire solebat, considerationem meretur. Legimus enim in Exodo, (i) Moysen ex monte Sinai reversum, ignorasse faciem suam splendere; populum

p. 250.

vero ejus splendorem oculis aspicere nequivisse. Moysen igitur velamen super faciem posuisse, quotiens cum populo loqui voluerit.

(ii) C. 35,

23. seqq.

Illud autem rursum deposuisse, quando cum DEO fuerit locutus. Putant equidem Menochius, & Cornelius a Lapide, Moysen primo locutum esse facie non velata ob majestatem, reverentiam & testimonium legis, deinde velum injecisse, ut liberius cum populo loqueretur.

Multi interpretes verba hunc in modum vertunt: *Moyses non posuit velamen, nisi postquam absolvisset loqui.* Sed minus recte. Nam quid opus fuisset velamine, si orationem suam finiverat? unde potius cum iis facimus, qui dicunt, Moysen vultum suum ante sermonem cum populo habendum obvelasse: ut proinde verba Ebraea sic sint reddenda: *& posuit velamen super faciem suam, & tunc completum loqui cum eis.*

Hunc sensum agnoscit Lipomannus; *Consummavit, inquit, Moyses loqui ad populum, quaecunque eis Dominus promulganda promiserat, semper interim obiectam habens faciem suam praesplendore natus, quem intueri non poterant. Interim Dominum accersens deponere velamen.* Ad quod velamen respexit D. Paulus, dum ait: (k) ἀρχὴ τῆς σήμερον τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐστὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλπτόμενον (ὅτι ἐὼς χριστὸς καταργηται) ἀλλ' ἕως σήμερον, ἵνα ἀναγινώσκειται Μωϋσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τῇ καρδίᾳ κείται. Usque hodie, id ipsam velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum (quod in Christo evacuatur) sed usque hodie cum legitur Moyses, velamen super cor eorum positum est.

(k) 2. Cor.

3, 14.

Quo loco non intelligitur obscuritas librorum legis & prophetarum, ut quidam volunt, sed mentis hebetudo, quam parit affectio carnalis ac terrena, qua videlicet mens impeditur, ne veritati, quam Scripturae tradunt, acquiescat, quod est nihil aliud, quam nolle credere. Nam quod obscuritas legis & prophetarum non sit velamen ab Apostolo intellectum, ex eo liquet, quod illa obscuritate manente, & non oblata, complurculi crediderunt. Videatur Dodisimus Guil. Estius (l) p. 452.

(l) in b. l.

Pergit

Pergit autem Apostolus: *Ἡμεῖς δ' αὖτε μεταβαλὼντες τὸ κάλυμμα*; cum autem conversus fuerit ad dominum, circum-
aufert velamen. Non male hic sentire videntur, qui illud *μεταβαλὼν*
 conversus fuerit ad Moysen referunt, ut hoc loco novum mysterium in
 ejus persona praefiguratum nobis ob oculos ponatur, ita ut sicuti vela-
 ta Moysis facies gentem Judaicam, in infidelitate pertinaciter perma-
 nentem, significaverit: ita idem Moyses, velamen removens, indicaret
 eos, qui ex eadem gente tempore N. T. convertendi essent. Sed Estio
 Paulus non videtur agere de conversione Judaeorum ad Deum, aut
 de Moysen eorum conversionem significante, sed potius de Moysen
 praefigurante populum Christianum, & vult, Apostoli sententiam esse
 hanc. Quemadmodum Moyses faciem velatus significavit populum
 veterem DEO contrarium, & cor habentem obscuratum: ita idem
 Moyses, resectam habens faciem, typum gessit populi Christiani ad
 DEUM conversi, & revelata facie cordis mysteria contemplantis. Quae
 postrema expositio vero quam maxime consentanea est.

§. III. Sicuti autem Hebraei in sacris faciendis capita habebant ve-
 lata: ita & Gentiles idem fecisse legimus. Curculio parasitus apud Plau-
 tum: *Quis hic est, qui aperto capite Aesculapium salutat?* & alibi Plau-
 tus: *Invocat DEOS immortales, ut sibi auxilium ferant, manibus parvis,*
capite aperto. De Romanis testis est Plutarchus. (m) Unde cum Vitel-
 lius Caligulam, ut DEUM, adorare vellet, capite velato eum salutavit.
 Cujus rei plures adfert Plutarchus causas. Prima est, ut mortales animi
 demissionem profiterentur. altera; ne vox mali ominis foras accide-
 ret. tertia; ut indicarent genium, qui in nobis est, DEorum, qui extra
 sunt, ope indigere, iisque supplicare. quarta; ut inter Sacra sensus ab-
 omni obtutu securi, soli rei divinae vacarent. Nec aliter Virgilius (n):

Purpureo velare comas adopertus amictu,

Ne qua inter sanctos ignes in honore Deorum

Hostilis facies occurrat, & omina turbet.

Qua de causa per praeconem jubebantur, qui sacris intererant, *ἐν σφρα-
 γμῶν σάκρα λινγῶν*, & oraculum peturi tinnitu aeris circumsonaban-
 tur. Et Ritibus hic velandi se in sacrificiis ab Aenea ortum traxit, ut

(o) *Gent.* nos edocet Origenes (o) *cum veneretur, ne ab hoste cognitum periculum*
Rom. c. 11. subiret,

subiret, itemque rem divinam interrumpere funumum velut aducere, caput velamento obduxisse, atque ita pleno ritu sacra perfecisse, inde posteris traditum morem ita sacrificandi. Non autem exhibebatur hic honos Herculi; id quod ideo factum esse censet Macrobius, (p) ne quis in aede DEI habitum ejus imitaretur: nam & ipse operto erat capite. Neque opi, teste Alexandro ab Alexandro: (q) neque veritati; quia veritas oculi obscurarique non potest, ut ait Plutarchus: (r) neque etiam Saturno. Hinc ille apud Germanos sub Crodonis nomine in arce Haresburg ad silvam Hercyniam civitatemque Goslarensem colebatur, imagine Senis, stantis in pisce Persico, indusio amicti, lineo vinculo cincti, tenentis rotam ac urnam, nudis pedibus, capiteque nudo; ut eum depingit Cl. Saubertus. (s) Elias Schedius (t) putat, capitis nuditatem denotasse colendum DEUM pectore puro. at eum recte taxat laudatus Saubertus; quum potius indicarunt, veritatem occultari non posse, cujus Saturnus parens ac DEUS habebatur; vel quia Saturnus inter inferos terrestresque DEOS numerabatur; vel quia velandi capitis ritum tradidit Aeneas. Saturni vero sacrificium multo sit vetustius. Adi, si placet, Plutarchum (u) Jo. Henricum Ursinum (x) Stuckium (y) Saubertum. (z)

§. IV. Hunc ritum velandi perfringit D. Paulus (aa) & praecipit, ut viri inter Christianos, preces ad DEUM fusuri, aperto sint capite. Cui dicto plerique Christianorum hodie sunt audientes. Non enim facile coenum Christianum repperies, in quo viri orantes & ad sacram coenam accedentes capita non aperiant. Quod autem ad concionatores attinet, ibi aliqua differentia occurrit. In quibusdam locis, ut v. gr. in dulcissima mea patria Ulmenis omnes, qui praelecto textu concionem ad populum sunt habituri, capita tecta habent, sive jam in officio Ecclesiastico versentur; sive minus. In aliis vero ditionibus junioribus, nondum ad dignitatem Ecclesiasticam evectis, minime conceditur, ut velato capite concionentur. Apud Pontificios fere omnes prae reverentia capita nudant, Sacerdote missa celebrante, & si quis ex Lutheranis aut Calvinianis missae celebrationi interest, neque pileum deponit, illum non adeo benignis oculis aspiciunt, immo interdum verberibus excipiunt. Pontifex Romanus autem habet hoc privilegium, ut cum pileo missam administret, teste Solerio (bb) Ar-

(cc) in 2.
adversus
eos inve-
stiva ha-
refi 25.
(dd) de
pileo p. 39.

menū autem heic aliam habent consuetudinem, nam eorum Episcopi ac Praepositi ne dum sacris operando caput tectum habent; sed & inter celebrandum duplex capitū operimentum assumunt; sicque duplici pileo rem sacram peragunt, ut ait Isaac. (cc) Christianis quoque jam olim ex usu fuisse capita denudare ad recitationem Evangelii, Solerius (dd) prolixè ex Hildeberto demonstravit. Immo cum Evangelia olim in veteri Ecclesia legerentur, fideles assurgere solebant. Hoc didici ex Philostorgio, ubi de Theophilo Indo ita scribit: *Inde (ab Honoritis) ad aliam Indiam profectus est, multaque quae apud eos haud rite fiebant emendavit. Nam & sedentes audiebant lectiones Evangelicas.* Qua de re non ita pridem fufius Amicus quidam carissimus in Societate Disquirentium diseruit. Uterque mos in Ecclesiis nostris hodie observari solet.

(ee) Syn-
tagm. 17.
hist. Deor.
(ff) lib. 2.
Athen.
p. 44.
p. 430.

§ V. Fuisse hunc quoque usum consuetudinemve Graecorum Ethnicorum, ut sacrificarent aperto capite, refert ex Varrone Gyrardus. (ee) id quod & Romanos ante Aeneae adventum fecisse, supra ex Plutarcho vidimus. Unde nescio, utrum Jo. Guilielmus Stuckius (ff) recte culpet Demetrium Triclinium, qui in illud Pindari hymno Olympiorum *συνκτὸς ὑπαίθριος* sic commentatur: *ἔχοντες ἐν κεφαλῇ καλύμματα*. ἔτι γὰρ ἂν ἐθὶς εὐχεσθαι. h. e. *sive capitis operculo; sic enim moris erat supplicare.* ad quae verba laudatus Stuckius: *falsum est, gentiles olim nudatis capitibus Deos supplicasse.* At Graecos & Romanos ante Aeneae adventum in sacris faciundis nudata habuisse capita, paullo ante ostendimus. Capita quoque aperire Sinensium moribus nefas habetur, nec nisi ii, qui ad capitale supplicium trahuntur, capita aperire solent. Unde qui ex eis fidem Christianam amplexi fuere, eo duntaxat tempore capita nudant, quo peccata coram Sacerdote fatentur, & veniam delictorum petunt: volunt autem tacite indicare, se morte dignos esse. Nec suis Sacerdotibus permittunt, ut sacram coenam aperto administrent capite; & hoc privilegium nacti sunt a Pontifice Paulo V. teste Solerio (g)

(hh) de
pileo p. 44
(hh) l. 1.
de insti-
tutione
cleric.
c. 29.

§ VI. Ceterum olim in Ecclesia haec consuetudo vigeat, ut infantum baptizatorum capitibus velamen imponeretur. Cujus consuetudinis commemorat Rabanus, (hh) & insinuat rationem subijcit; *registrat, inquit, baptizatus scilicet, post sacram unctionem, caput ejus*

myristico

mystico velamine, ut intelligat, se diadematis & Sacerdotalis dignitate
 portionem; juxta Apostolum; vos estis (inquit) genus Regale & Sacer-
 dotale, offerentes vosmetipsos DEO hostiam vivam, sanctam, DEO pla-
 centem &c. Nam Sacerdotes in P. T. quodam mystico velamine, caput
 semper ornabant. Gemina ferme tradunt Ivo (ii) & Guilielmus Du-
 randus. (kk) Graeci vero adhibebant hoc velamen eo consilio, ut
 subinvenerent, tutelam militi Christiano in tam insigniarce ac pro-
 pugnaculo perquam necessariam esse; unde & illud galeam vocabant.
 Hoc colligimus ex Nicephoro, (ll) ubi describit pueros imitantes ri-
 tum baptismi: *Lacinias vestis lineae dividentes in partes, simulacra*
dimittit; qui in calibus usurpabantur, faciebant, & super caput mysti-
cam galeam praeclare efformabant. Huic velamini quidam Christi-
 norum filum rubrum inferere, ut docerent, aquam baptismi a san-
 guine Christi rubram quasi reddi, ut testatur Solerius. (mm) Et
 hoc capitis velamen recens baptizati per octo dies, aequae ac candi-
 dam vestem gestabant. Hoc innuit Pseudo Augustinus (nn) *Hodie in*
equiens, octavae dicuntur infantium: revolvenda sunt capita eorum;
quod est iudicium libertatis. Habet enim libertatem ista spiritalis na-
tivitas; propriae autem carnis nativitas servitatem. Hic ritus per
 longum temporis intervallum in Ecclesia observabatur, quum ejus
 mentionem fecerit Ivo, qui sub initium Seculi XII. floruit, ceu supra
 vidimus. Post illius tempora videtur defuisse. Unde & apud Hu-
 gonem Victorinum, qui non ita multo post vixit, altum de eo est si-
 lentium; ut id observavit Solerius. (oo)

§. VII. Qui hodie ad gradum Doctorem sive Magisterialem
 admittuntur, peculiare capitis velamen habere videntur; cujus
 usus pervetustus est. Non tamen ante Innocentium IV. Papam
 purpureum galerum doctorem extitisse, censet, vir rerum littera-
 rumque peritissimus Conringius. (pp) In quibusdam locis illi,
 qui Doctores Theologiae evadunt, galero nigro; Juri rubro; Medi-
 ci vero & Philosophi violaceo aut coeruleo pileo ornantur. Quos diver-
 sos colores exponit Solerius. (qq) ait enim Doctorum Theologiae pi-
 leum ideo esse nigrum, ut doceantur, se esse mundo mortuos. Juri-
 rum pileum esse rubrum, propterea quod regibus & principibus terrae,
 quorum ornamentum sive insigne sit purpura, adsint. Medicis vero & Philo-

(qq) l. c.

(rr) 2.

Sam. 15.

30.

(ss) 2.

Sam. 19. 4.

(tt) c. 24.

16, seqq.

Sed his galerum violaceum aut caeruleum tribui, ut moneantur, oculos suos non declinare in terram. In inclita hac SALANA in promotionibus Doctoralibus & Magisterialibus galerus non ejusdem coloris adhiberi solet. Donantur autem Doctores ideo pileo, ut dicant, se ex libertate Scholastica eripi, & potestatem sive docendi, sive publicam munia exercendi consequi. Forma pilei doctoralis non uno semetipso habet; alibi rotunda; alibi quadrata forma in usu est. De qua re vide Solerium. (qq) Optandum esset, ut nulli, qui ejusmodi pileis condecorantur, vacuum Doctorum nomen prae se ferrent. At quam multi hodie reperiuntur, qui titulo Doctoris accepto, mirifice sibi placent, rati; se cunctos eruditione antecire, quum tamen eorum eruditionem etiam infimae fortis hominesprehendere queant, ita ut prudentius facturi fuissent, si gradum Doctoralem non accepissent.

§. VIII. Quibus olim ingens calamitas contigit, illi non solum caput demittere, sed etiam involvare & tegere solitabant. Sive quia lugentibus lux gravis, gratiae sunt tenebrae. Sive quia se conspici & digito notari aegre ferunt. De Judaeis est res notissima. De Davide hoc bis legimus: Quum enim audita Absalonis molitione, urbem Jerusalem deseruisset, & ad montem Olivarum pervenisset, ipse una cum populo, qui aderat, velato capite incedebat. (rr) Sic nuntiata Absalonis morte, iterato caput velare sustinuit. (ss) Ad quem locum diserte Kimchius: *הוא היה כסוי ראשו* quia sic moris erat lugentium, operire semetipsum. Idem habet quoque R. Jeschaia ad h. l. Piscator, Emanuel Sa aliique ex Ezechiele (tt) ostendere conantur, lugentes Ebraeos incedere consuevisse capite aperto & pulvere consperso. Verum quo pacto id ex Ezechielis loco evinci queat, non video, vox enim: *והוא כסוי ראשו* non quamlibet promiscue tiam designat, sed capitis ornamentum praecipue, sicut hoc tam ex origine, quam clara oppositione liquet Ef. LXI. 3. Licet igitur lugentes ejusmodi capitis ornamentum deposuerint, num exinde quaeso sequitur, ipsos de novo non sollicitos fuisse velamine? minime gentium. Praeterea probe sunt tempora distinguenda. Non enim penitus inficias ire volumus, lugentes quandoque sub initium luctus caput violenter denudasse; sed tamen hoc etiam verum manebit: eosdem successu temporis id aliter altiusque involvisse. Immo & hoc largiri possumus, lugentes

ingentes quandoque domi nullis sedisse capitibus. at spinamur, si in
 publicum prodeundum fuerat, ipsos sese peplis obtexisse. Hanc ex-
 positionem nobis snppeditavit, vir de Ecclesia Orthodoxa meritis-
 simus Dn. D. Geierus. (uu) Hinc illae in Sacra Scriptura fre-
 quentes formulae *operuit ignominia, operuit confusio faciem;*
quidni, operiri pudore, & similia, quae licet ad pudorem ipsum refe-
rantur, quo facies, veluti velamine operitur, explicari etiam apte
possint in hunc modum: operui faciem meam prae luctu & pudore.
 Sic magnates Judaeorum, ne aquam quidem pro levanda siti nanci-
 scentes vultum obvelasse legimus. (yy) nisi dixeris hocce *וְעַתָּה* *ope-*
riunt pertinere ad pueros, frustra se missos cum pudore se redire
 h. m. significantes. Idem quoque agricolas fecisse Propheta Jeremia
 meminit. (zz) Sed dicas, quomodo velatio apud Ebraeos luctus si-
 gnum esse potuit, quum tamen capitis operio diserte praecipitur iis,
 quibus lugere prohibitum sit? quippe in Levitico (aaa) Deus Sacerdo-
 ribus mandat: *וְלֹא תִשְׂנוּ אֶת כִּפְתֵּיכֶם, nolite nudare capita vestra,* vulga-
 tus reddit. item (bbb) Summus Sacerdos caput suum non *וְלֹא יִסְתֵּר* *dis-*
operiet. Si igitur nudanda non fuerunt: ergo velanda; si velanda,
 quomodo velatio luctus indicium esse potuit? Huic dubio satisfacere
 multi interpretes laborant: Targum vertit: in capitibus vestris
וְלֹא תִשְׂנוּ אֶת כִּפְתֵּיכֶם, ne nutriatis comam. Sequitur R. Salomon. & hunc
 Munsterus, Fagius, Clarius vid Synopsin Bibliorum Criticorum. (ddd) in
 Verum horum interpretationem non adeo accuratam esse, perdo-
 cte demonstravit Dn. D. Geierus. (eee) Nam verbum *וְלֹא יִסְתֵּר* plane
 in aliam significationem detorquetur; si quidem interdum ab Ebraeis
 exponitur per *וְלֹא יִסְתֵּר*, quod est cessare fecit, irritum habuit, floccipen-
 dit. Confer elegantes notas Geieri in Prov. (fff) interdum ponitur
 pro nudare, revelare. Sic usurpatur in Num. (ggg) de femina adulterii
 suspecta, quam coram DEO sistebat Sacerdos; *וְלֹא יִסְתֵּר אֶת כִּפְתָּהּ*
nudabaturque caput ejus. & in Lev. (hhh) de Leprosis, quorum vestes lace-
 rae caputque ejus *וְלֹא יִסְתֵּר אֶת כִּפְתָּהּ* *nudatum sit.* Sicut igitur tam de femina su-
 specta; quam de leprosis non capillorum nutritio, sed capitis denuda-
 tio velaminumque subtractio per hanc phrasin effertur; ita & de
 personis sacris eandem merito velaminum sublationem intelligimus
 interdictam, ne scilicet confecto velamine prae impatientia abjecto,
 lugubre

lugubre tegmen capiti imponerent. Immo licet DEUS praecepit Sacerdotibus, ne nudo incederent capite, velatio tamen capitis potius optime signum esse luctus. nam unius rei plures dantur fines. Sic vestes nigrae hodie sunt indicia luctus. at multi utuntur vestibus nigris, qui tamen lugent neminem. Pari modo operatio capitis fuit signum luctus, sed nihilominus potuerunt Sacerdotes capita sua tegere, ut non luxerint.

§ IX. Velaminis etiam particeps fuit facta barba. Id colliges ex Ezechiele, (iii) cum DEUS Prophetae mandat: **וְלֹא תַעֲטֶה עַל שֵׁשׁ** neque obueles barbam. Ubi **שֵׁשׁ** secundum R. Salomonem aliosque Rabbinos idem est atque *myſtax*, id est, pilus, qui supra labium sub naso videtur. Verum Dn. D. Geierus (kkk) magis accedit sententiae Merceri, juxta alios, inquit, *est totum labrum, i. e. quicquid infra nasum continetur, etiam cum mento; non tamen, ut alii addunt, mandibula, meo iudicio. Totum tamen barbae locum completi videtur. Cum quo & nos facimus, & per vocabulum שֵׁשׁ totum barbae spatium, seu oris partes omnes intelligimus in luctu operatas. Vide, quae loca Dn. D. Geierus tam ex Scriptura S. quam ex Maimonide adducat. Id quoque Flacius Illyricus (kkk) observavit, in funebri, ajens, luctu os tegebant panno lino & caput involuebant, praesertim in publicum prodeuntes. Confer Cornelium a Lapide (lii) Atque ex hoc ritu apte ac concinne vaticinium Esaiæ (miii) illustrari poterit, ubi Messias dicitur: **וְבָרַע פְּנֵי הַלֹּט הַלֹּט עַל כָּל הָעַמִּים וְהַנְּסֹכָה** et amoturus facies veli, velum illud quod operit omnes populos. Nam secundum B. Lutherum aliosque interpretes hoc loco describitur remotio mortis; siquidem & mortui, & vivi mortuos lugentes velari solebant.*

§ X. Tempore luctus alios populos capita velare, ex historiis constat. Sic apud Romanos parentes mortuos filii efferebant capitibus velatis; filiae nudis & passis crinibus. Cujus consuetudinis has rationes adfert Plutarchus: (ooo) vel quod filiis venerandi sint parentes tamquam dii; (qui operto capite colebantur) filiabus autem lugendi, ut mortui, quos aperto capite luxerunt. At, quod luctui maxime congruit, quod est alienum a communi consuetudine. Solebant enim mulieres tectis; mares nudis capitibus in publicum pro-
dire,

(iii) c.

24. 16.

(iii) loco
ante cita-
to.

(kkk) in
Clave vo-
ce panis.

(iii) ad E-
zech. fol.
1196.

(mmm)
s. 25, 7.

(ooo)
quaest.
Rom.
probl. 14.

dire. Ita apud Graecos, si qua calamitas inciderat, tondebantur mulieres; viri comam alebant, cum alioquin hi tonderi illae comam gere-
re consueverunt. vide sis Lipsium (ppp) Jo. Henricum Ursinum (qqq) (ppp) de
Stuckium (rrr) Geierum (sss) Kirchmannum (ttt) aliosque. De Da-
rio, ultimo Persarum rege legimus apud Curtium (uuu) ipsum uxo-
rem fato defunctam capite velato flevisse. Et Seneca (xxx)

Namque ipsa tristis vestis obducta caput

Velata iuxta praesides adstat DEOS.

Sic cum apud Homerum (yyy) cantor quidam a coena Trojanorum
atque Graecorum calamitates cecinisset, sequentia leguntur:

--- --- αὐταὶ Ὀδυσσεύς
Πορφύρεον μέγα ΦάειⓈ ἐλὼν χερσὶ τιβαρῆσι
καὶ κεφαλῇς εἰρυσσι, καλύψει δὲ καλὰ προσωπεῖα,
Λίδετο γὰρ Φαίηκας ὑπ' ὀφρύσι δάκρυα λείβων
ἦ τοι ὅτε λήξειεν αἰεὶ δάων θοῖⓈ αἰοιδῶς.
Δάκρυ' ὁμορῶμενⓈ κεφαλῇς ἀπὸ ΦαίⓈ ἐλεεας

Et non multo post:

αἴψ' δ' Ὀδυσσεύς κ' κεφαλῇ καλυψάμενⓈ γόοισιν.

--- --- ceterum Ulysses
Purpurea ingenti veste manibus fortibus

& in caput traxit, obtexit autem pulcrum faciem.

Reverebatur enim Phaeacas sub superciliis lacrimas stillans,

Sed quando desinebat canens aduvinus cantor

Lacrimas abstergendo a capite tunicam demebat,

Rursus Ulysses capite obvoluta lugebat.

Non adeo multum ab illis moribus differt hodiernus Germanorum
mos, quum non solum uxores virginesve suis peplis linteisque candi-
dis, sed & viri juvenesque nigris faciem velantes tegminibus, hono-
raturum funus comitentur, haud dubie eo consilio, ne lugubres vultus,
gestus, viro gravi fortean non convenientes, & contra voluntatem
saepius prorumpentes a vulgo spectante animadvertantur. Quae con-
suetudo etiam in dilectissimo patrio solo viget, ita ut viri faciem ali-
quo nigro peplo tegant. Id quod tamen heic loci observari non so-
let. Antequam ad alia deveniamus, lubet heic interferere, quae B.
Chemnitius, divo Luthero omnia similis, de priscis Halberstadiensibus
me-

(ppp) de
Amphib.
c. 19.

(qqq) vol.

x. Anal.

p. 39.

(rrr) l. 2.

Antiq.

conuiv. 6.

23. p. 231.

(sss) de

luteu Ebr.

p. 261.

(ttt) lib. 2.

de Fnn.

c. 16.

(uuu) l. 4.

c. 10. n. 34.

(xxx) in

Herc. Fnn.

rente v.

255.

(yyy) Od.

(zzz) P. IV memoriae prodidit: (zzz) *feligant, inquit, facinorosi aliquem for-*
Ex. Conc. ditutum & OPERTO capite templo ejiciunt. Is die nocturne discal-
vid. in ceatus urbem templaque satietando perambulat; tantum post mediana
sint. noctem in plateis aliquantulum quiescit; neminem alloquitur; quicquid
apponunt, taciturnus vescitur &c. nusquam dum die Dominicae coenae
recipitur.

(aaaa) l. 2. c. 2. 39. edit. Gronov. (bbbb) Syracusanorum ramos oleae, ac velamenta alia porrigentes orasse Cre-
 tentes milites, ut reciperent sese receptosque tutarentur. Sic, eodem
 teste, (cccc) legati a Tycha & Neapoli ad Marcellum Rom. Ducem
 cum infulis & velamentis venerunt, ut ab incendiis & caedibus par-
 ceretur. Pari modo legati Locrensum obfiti squalore & sordibus,
 in comitio sedentibus COSS. velamenta supplicum ramos oleae (ut
 Graecis mos est) porrigentes ante tribunal cum flebili vociferatione
 humi procubuerunt. (dddd) Nec aliter sese gessere quidam populi
 Romani rebelles; Nam Consule Rom. per Phocidem & Boebticam
 exercitum ducente, consciae defectionis civitates cum velamentis an-
 te portas stabant, metu ne hostiliter diriperentur. (eeee) Denique
 Teii, quum in oculis populatio esset, oratores cum infulis & vela-
 mentis ad Romanos miserunt. (fff) Haec fere sunt loca, quae in Li-
 vio notavimus. Meminit autem hic Livius, supplices etiam ramos in
 manibus gestasse. Quo de more pluribus videri potest Martinus de
 Roa. (gggg) Supplices quoque vittas laneas gerere solebant, ut osten-
 derent animum se mollem ac laneum habituros erga eos, quibus se
 dederunt, ut quocunque hi vellent, facile ducerentur flecterenturque.
 quippe ovis atque agni innocentiae Symbola sunt. Quae de suppli-
 cum vittis refert Goropius, (hhhh) memoria digna sunt: *Supplices,*
inquit, etiam vittas antiquo more ferre solent, quo ostenderent, se tum
petere eam conjunctionem apud eos, quos absecrabant; quae omnium
hominibus necessaria est ad salutem & tranquillitatem. Sicut enim ho-
mines DEO capiunt amoris vinculo alligari, quo ejus ope ac praesentia
juventur; ita homines quoque supplices is, quos rogant, se devincere sta-
dent: quo ipsorum anxietate sublevantur.

§. XIII. Qui ultimo destinati erant supplicio, etiam velari solebant.
 De Persis legimus in historia Esterae, (iiii) & statim operuerunt fa- (iiii) c. 7. 2
 ciem ejus Aman scilicet, ministri. Quae verba interpretes non uno (kkkk)
 modo exponunt: Abenesra ait, id fieri solitum iis, quibus rex ira- vol. 1. A-
 tum se ostenderet. Sed Cornelius a Lapide, Jo. Henricus Ursinus, nal. S. p. 37.
 (kkkk) aliique de reis mortis & ultimo supplicio afficiendis illum (iiii) l. 7.
 locum interpretantur. Seditiosos Judaeos quendam Romanum
 captum, revinctis post terga manibus oculisque fascia velatis ad (mmmm)
 supplicium duxisse, ait Josephus. (III) De Atheniensibus testatur Plu- de B. l. c. 6.
 tarchus & ex eo Ravanelius. (mmmm) Philotas Parmenionis filius, in Biblioth
 Aesae majestatis reus, capite velato coram Alexandro adducitur. de capite.
 (nnnn) Polyxenae morti destinatae caput peplo velabatur, teste Eu- (nnnn)
 ripide. (oooo) Ita casta Susanna κατακαλυμμένη sive velata Curt. l. 6.
 comparet coram iudicibus, quod tamen peplum lascivi illi hirci ju- c. 9. n. 25.
 bebant detrahi, ut pulcritudine ejus exfatiarentur. Carmen ferale (oooo)
 apud Romanos notissimum. I listor, caput obnubito, infelici arbore in Hecuba
 suspendito. Cicero (pppp) Cives Romanos capitibus involutis ad ne- (pppp)
 cem rapiebat. Confer Solerium. (qqqq) De Vitellii supplicio legi orat. 7. in
 merentur Suetonius. (rrrr) & Casaubonus (ssss) Speciatim hoc ob- Verrem.
 tigisse parricidis, antequam includerentur culeo, testis est Festus (qqqq) ad
 (tttt) ubi sic inquit: obvolvare, quod antiqui obnubere vocarunt; ob quam p. 160 p. 20.
 causam legem quoque parentem jubere caput ejus obnubere, qui paren- (rrrr) in
 tem necavisset. Rationem facti suggerit Quintilianus (uuuu) Cuius Vitellio
 statim ora oculosque a iudicio lex jussit abduci, ne hunc jucundum coeli c. 17.
 aspectum polluerent ceteri oculi. Interdum tamen in illustrium persona (ssss) in
 rum supplicio observari solebat, ut nudo fuerint capite, quo ab omni- notis p. 54
 bus dignosci possent. Nonnulla exempla adducit laudatus Casau- (tttt) l. 1.
 bonus. (xxxx) Hodie Ulmae illis qui gladio sunt puniendi, peplum voce ob-
 ante faciem obducitur. In his terris vero oculi morti destinatorum ta- volvere,
 fascia ligari solent. Id quod ideo fieri videtur, ne viso carnificis gla- (uuuu)
 dio, nimium terreantur, & proinde caput demittant. Gentiles au- declam.
 tem capitis damnatos in supplicio ideo velasse putat Jo. Henr. Ursi- 298.
 nus, (xxxx) ut indicarent, illis tum maxime cum Diis agendum esse, (xxxx)
 ad quos jamjam abirent ex hominum consuetudine. vol. 1. A-
 §. XIV. Sed & illi, qui olim apud Gentiles Lupanaria intrabant, ca- nal. S. p. 40
 pita

- (yyy) p. 387. *pitā cucullo vel adducto pallio velare solebant. Quo de more multa Petronii interpretes VVovvern. (yyyy) Erhard. (zzzz) Indices (vestes) a ludis, id est, theatris vocatas quidam existimant. Cum enim egrediebantur de ludi prostibulo juvenes, horum velamento tegebant caput & faciem: quia solebant erubescere, qui lupanar introissent. Huc pertinet locus Petronii, quem neminem interpp. assecutum esse autumat Octavius Ferrarius. (α) Is autem hic est: Anicula, quae olus agreste vendebat, Encolpium errantem in lupanar produxit. At subinde, inquit, ut in locum secretiorem pervenimus, centonem annus urbana rejecit, & heic, inquit debes habitare. Rejectus igitur ceterorum interpp. expositionibus, rem ita illustrat. Anicula ipsa suum centonem, i. e. laceras vestes ac pannuceam mille plagis concisam rejecit, & uredine percita, se turpi palaestrae renudavit, ut formoso juvene, quem de industria in eum locum perduxerat, frueretur. Quod non ante fecit, quam in locum secretiorem duxerat, id est, in cellam meretriciam. Huic interpretationi ipse Petronius fovet, quum mox subjiciat: Encolpium cum tarde, immo jam pene sero intellexisset se in fornicem esse deductum, aniculae insidias execratum operuisse caput, & extra lupanar fugere coepisse. Ita Tacitus de Nerone scribit (β) ipsum noctur percurrentem lupanaria atro pallio cum cucullione fuisse adopertum. Quo respexit Juvenalis (γ) Neronem sugillans sub Damaspippi nomine.*

— Quo si nocturnus adulter

Tempora Santonico velas adoperta cucullo

- (δ) *in Vero* Nec aliter Capitolinus; (δ) quippe ait: *Verum in tantum vitiorum Cajanorum & Neronianorum fuisse acmulum, ut vagaretur nocte per tabernas ac lupanaria obiecto capite, cucullione vulgari viatorio.* Id quod etiam de spurcissimo Alagabalo notavit Lampridius. Unde impudentiae extremae fuit inoperto capite luxuriari, aperto capite ire ad lenones, & fronte aperta se nequitiae dare. vid. Jo. Henr. Ursinum (ε) Qua in re multi, qui Christianum nomen ementiuntur, ipsis gentilibus sunt peiores, quum nuda & impudica fronte lupanaria intrare non dubitent; rati, non esse nefas venerem cum ejusmodi scortis exercere. Sed profecto in novissimo die ab ipsis ethnicis contudentur & damnabuntur.

§ XV. Antequam huic capiti finem imponamus, velamina, capitis
 mortuorum considerare libet. Nam mortuorum capita velata fuisse, S.
 Sacra testatur. Cum enim narratur resurrectio Lazari e sepulchro
 prodeantis, dicitur (§) *fuisse ligatus pedes & manus fasciis, & facies (§) Jo. II.*
ejus sudario obvineta. Ex quo loco patet, Judaeos suos mortuos 44.
 fasciis involvisse; faciem vero sudario obtexisse. Nec aliter Moy- (n) *de jure*
 ses Aegyptius apud virum doctissimum Schikardum (n) *Abtradunt, regio*
 inquiens, *pilos corporis, mox vestiunt involucris, candido filo lineo Hebr. c. 6.*
confutis, neque pretiosis solent sapientes adhibere sudarium, non plus
denario constans, ne pudefaciant tenuiores, quibus est res angusta do-
mi. Eadem de causa tegunt faciem defuncti, ne prostituantur pauperi-
ores, quorum famelici vultus ob alimenti penuriam plerumque sunt
deformiores. Quo pacto Servator noster fuerit sepultus, edocet nos (θ) *ap. Th.*
 illustis Salsmasius. (θ) ait enim ejus caput parvo linteo involutum *Barthol.*
 fuisse, toto interim corpore fasciis religato a pedibus usque ad fauces *de latere*
 instar infantis fasciis inclusi. Christi faciem obtectam fuisse sudario, *Christi a-*
 ex Joanne (ι) colligimus. Hoc Christi Sudarium Nicaeae, Aquis *per p. 377*
 in Germania, Trajecti & Velontii, Cadonii, Lemovii in Lotharingia (ι) *c. 20, 7.*
 & Romae in Vestalium aliquo Monasterio devote a plebe honoratur,
 ut docet liber de spoliis, exuviis & reliquiis Sanctorum, qui exstat in
 lectionibus memorabilibus VVolfii: (κ) rectene an secus ipsi Papico-
 lae viderint. Nolumus hac de re plura addere, quum Kirchman. & Jo.
 Andreas Quenstedt omnes fere ritus circa sepulturam veterū exposue-
 rint. Quibus adde Anselmum Solerium (λ) & Chiffetium. (μ) Et haec de
 velamine capitis virili pro re nata disserere visum est. Ab omnibus
 autem, quibus lucubratiunculas nostras cognoscere voluptas erit, *seqq.*
 petiit impetratumque volumus, ut, quae parum plana videbuntur, (μ) *de lin-*
 aut minus plena instructa quae, in peiorem partem ne rapiant. Nam *reus Christi*
 exiguitas temporis & negotiorum multitudo obstituerunt, quo minus *sepulcr*
 omnia exquirite exponere licitum fuerit. Quod si DEUS vitam con-
 cesserit, hoc argumentum limatius in lucem edere animus fert,
 Interibi Numini divino pro concessis viribus immortales
 solvimus grates.

F I N I S.

COROLLARIA.

§. 1.

Genus Didascalicum praeter necessitatem a quibusdam Oratoribus est excogitatum.

§. 2. Auditorum semper rationem habere debet Orator.

§. 3. Non male sentiunt Vossius alique, cum concionatoribus suadeant, ut post totam demum concionem confectam de inveniendō exordio sint solliciti.

§. 4. Prolixa Exordia plus habent ostentationis, quam utilitatis, nec absimilia sunt portis spatiosis in parvis oppidulis, in quibus intus paucae aedes conspiciuntur.

§. 5. Una vox interdum apta est movere affectum.

§. 6. Notae Accentuum, Spiritus, puncta, commata, & aliae distinctiones in Graeca lingua diu post Christum natum sunt inventae.

§. 7. Graeca lingua eadem methodo, quam de lingua Latina demonstravit Sanctius, tradi potest.

§. 8. Graeci casu sexto non carent, neque plures, quam tres declinationes habent.

§. 9. Neque apud Latinos aut Graecos datur verbum neutrum seu medium.

§. 10. Magis Latine loquuntur illi, qui dicunt latet mihi, quam latet me.

§. 11. Vox Pandectæ est generis masculini; paragraphus vero generis feminini.

§. 12. Melius scribitur Strategema, quam Stratagema, Auctor, quam Author vel Autor. Pesime autem Hodogeticus.

§. 13. Lingua Latina hodie non loquendo, sed scribendo, meditando & imitando est comparanda.

§. 14. Ante confusionem Babylonicam fuit unica lingua in mundo; quae nulla alia esse videtur, quam Ebraea.

§. 15. Ex loco Prov. VI, 30. ostendi non potest, poenam furti apud Ebraeos fuisse exacerbata, ita ut fures septuplum restituere coacti fuerint.

§. 16.

§. 16. Verba Esaiæ LXV, 1. *יִשְׁאָלוּ וְלֹא יִשְׁמְעוּ* melius vertuntur *inventus sum a non petentibus*; quam *requisitus sum, a non petentibus*.

§. 17. *קִיפּוּץ* apud Jonam c. 4, 6. non notat cucurbitam, sed ricinum seu palmam Christi; Germanice *Creutzbaum* vel *Wunderbaum*.

§. 18. Figura terrae hodie aliter se habere videtur quam olim fuit.

§. 19. Omne extensum est in infinitum divisibile.

§. 20. Nullidantur homines marini.

§. 21. Unicornu, quod vulgo describitur, nunquam in rerum natura fuit.

§. 22. Falsus est ille auctor anonymus, cum scribit, animas humanas ad unam omnes statim sub initium mundi fuisse a DEO conditas.

§. 23. Animae brutorum sunt intrinsece materiales.

§. 24. Vita hominis per media naturalia a morte vindicari nequit.

§. 25. Diluvium, quod contigit tempore Noachi, fuit universale.

§. 26. Regnum Asfyriacum, extincto Sardanapalo, penitus concidisse videtur.

§. 27. Asaraddon neque Sardanapalus, neque ultimus Asfyriorum rex fuit.

§. 28. Regis Ezechiae morbus non post cladem Sennacheribi contigit.

§. 29. Quinam Ahasverus, maritus Estherae fuerit, certo sciri nequit.

§. 30. Constantinus M. fuit primus Christianorum Imperator.

§. 31. Belisarium, strenuum Justiniani Ducem, oculis privatum panem ostiatim petiisse, merito fabula habenda est.

§. 31. Qui negant Logicæ finem esse duplicem veritatem vel opinionem, mihi aberrare videntur.

§. 33. Praedicationes personales sunt accidentales.

§. 34. Quæ. ſtrum aliquod peccatum formaliter ſumatum ſit poſitivum quid?

§. 35. Cauſalitas formæ melius exprimitur per *ἐντελέχεια*, quam per unionem formæ cum materia. *ἐντελέχεια* vulgo vertitur per actum. ſed perperam.

§. 36. DEUS oculis corporeis videri nequit.

§. 37. Quæ. ſtrum Eunuchi poſſint dici coelibes?

§. 38. Subiectum virtutis moraliſ partim eſt appetitus ſenſitivus, partim voluntas.

§. 39. Non omnis ſcientia eſt virtus intellectualis theoretica.

§. 40. Quæ. ſtrum diverſitas religionum obſtet felicitati rei?

§. 41. Pontifex Maximus in Rep. Hebræorum non habuit jura Majeſtatis circa ſacra.

§. 42. Religio Chriſtiana in Rep. tolerari & poteſt & debet.

§. 43. Religio Chriſtiana vi armisque non eſt propaganda.

§. 44. Divitiæ non ſunt de eſſentia Oligarchiæ.

§. 45. Licet non ſolum aliis Politicis, ſed & conſiliario, ſi exigat ſalus publica, ſimulare & diſſimulare.

§. 46. Bonus & de Rep. bene meritus conſiliarius, etiamſi ſit populo inſiſus, non tamen ſtatim illum ex Rep. ejicere expedit.

§. 47. Quæ. Utrum Polygamiæ ſit contra jus naturæ?

FALLIMUR. AN. ROTH. NOMEN
CUI. COLORIS; NON. DECOLORIS. SUBEST
NOTIO

SPONDET. PURPUREAM. MITRAM
BELLA. SPONDET
JAMDUDUM. RUBRAM. GESTAT. TIARAM
CUJUS. RUBOR. IPSUM. NON. IN. RUBOREM
DARE

SED. COMMENDARE. ADSOLET
ECQUI. ENIM. EJUS. PURPURA. HABEAT. UNDE
ERUBESCAT

DIXERIS. RUBOREM. NOSTRI. ROTH
ESSE. VERE. CANDIDUM
ADEO. UT. RUBICUNDIOR. AN. CANDIDIOR. SIT
DUBITARI. POSSIT

NEC. IPSUM. DEFICIUNT. BELLA
IN. QUIS. VICTRICIA. QUIDEM
SED. NON. SANGUINE. EFFUSO. RUBENTIA
CIRCUMFERT. ARMA
VEXILLA. NOVISSE. AVES
SUNT. AQUILA

IMPP. ROMANORUM. INSIGNE
QUOD. ILLUM. REDDIDIT. INSIGNEM
DE. BELLO. SCISCITARIS
TROJANUM. EST

IN. QUO. IPSE. EX. JACOBO. HUGONE,
TRIUMFAVIT
ESSENOS. SINGULARI. CERTAMINE
CHRISTIANORUM. NUMERO. EXEMIT
INVITO. QUANTUMVIS. INVIDO. ET. INFIDO
SERARIO

CRIMINA. CUM. EXTREMO IPSORUM. ANIMAE
CONJUNCTA. DISCRIMINE
DISCRIMINI. ET. CERTAMINI. PUBLICO
OBJECTAVIT
DEIN. STIPATUS. OSIRIDE. ISIDE. HORO. AC.
TYPHONE
AEGYPTI. MAXIMI. ILLIUS. PORTENTI
PORTENTIS
IN. ARENAM. DESCENDIT
NEC. SATIS. EST. NUNC. IPSIUS. VELITATIO
DE. VELAMINE. CAPITIS. VIRILI
TANTUM. ABEST. UT. EJUS. ERUDITIONEM
VEL. CELET. VEL. VELET. UT. POTIUS. EAM
REVELET
EX. HIS. BELLIS. BELLUS. TIBI
CLARISSIME. **ROTHI**
NASCITUR. HONOS
AMPLISSIMUM. PHILOSOPHICUM. COLLEGIUM
TE. ADIUNCTUM. SALUTAT
MACTE. TUA. VIRTUTE
NOVIS. HONORIBUS. MACTE
IN. DIES. CRESCE
UT. AD. INSTAR. AQUILAE. ALTIORA. SUBINDE
PETERE. QUEAS
SIC. TUUM. IN. CANDORE. RUBOREM
ET. IN. RUBORE. CANDOREM
ADMIRARI. BONI. NON. DESISTENT.
HANC. SPEM. FOVET. IDQUE. VOVET
CL. COLLEGAE. SUO
SOCIETAS. DISQUIREN-
TIUM.

COELESTIS. SED. SCLESTIUS. SP. RATUS. AGITABAT
CRIMINA. CUM. EXTREMO IPSORUM. ANIMAE
CONJUNCTA. DISCRIMINE
DISCRIMINI. ET. CERTAMINI. PUBLICO
OBJECTAVIT
DEIN. STIPATUS. OSIRIDE. ISIDE. HORO. AC.
TYPHONE
AEGYPTI. MAXIMI. ILLIUS. PORTENTI
PORTENTIS
IN. ARENAM. DESCENDIT
NEC. SATIS. EST. NUNC. IPSIUS. VELITATIO
DE. VELAMINE. CAPITIS. VIRILI
TANTUM. ABEST. UT. EJUS. ERUDITIONEM
VEL. CELET. VEL. VELET. UT. POTIUS. EAM
REVELET
EX. HIS. BELLIS. BELLUS. TIBI
CLARISSIME. **ROTHI**
NASCITUR. HONOS
AMPLISSIMUM. PHILOSOPHICUM. COLLEGIUM
TE. **ADIUNCTUM.** SALUTAT
MACTE. TUA. VIRTUTE
NOVIS. HONORIBUS. MACTE
IN. DIES. CRESCE
UT. AD. INSTAR. AQUILAE. ALTIORA. SUBINDE
PETERE. QUEAS
SIC. TUUM. IN. CANDORE. RUBOREM
ET. IN. RUBORE. CANDOREM
ADMIRARI. BONI. NON. DESISTENT.
HANC. SPEM. FOVET. IDQUE. VOVET
CL. COLLEGAE. SUO
SOCIETAS. DISQUIREN-
TIUM.

AGITABAT
IM. ANIMAE

PUBLICO

HORO. AC.

ORTENTI

MIT
VELITATIO
VIRILI
DITIONEM
POTIUS. EAM

TIBI

HI

COLLEGII

SALUTAT

TE
ACTE

ORA. SUBINDE

UBOREM
OREM
SISTENT.
E. VOVET

QUIREN-
IM.

COELESTIS. SED. SCELESTUS. SPIRITUS. AGITABAT
CRIMINA. CUM. EXTREMO. IPSORUM. ANIMAE
CONJUNCTA. DISCRIMINE
DISCRIMINI. ET. CERTAMINI. PUBLICO
OBJECTAVIT
DEIN. STIPATUS. OSIRIDE. ISIDE. HORO. AC.
TYPHONE
AEGYPTI. MAXIMI. ILLIUS. PORTENTI
PORTENTIS
IN. ARENAM. DESCENDIT
NEC. SATIS. EST. NUNC. IPSIUS. VELITATIO
DE. VELAMINE. CAPITIS. VIRILI
TANTUM. ABEST. UT. EJUS. ERUDITIONEM
VEL. CELET. VEL. VELET. UT. POTIUS. EAM
REVELET
EX. HIS. BELLIS. BELLUS. TIBI
CLARISSIME. ROTHIE
NASCITUR. HONOS
AMPLISSIMUM. PHILOSOPHICUM. COLLEGIIUM
TE. ADIUNCTUM. SALUTAT
MACTE. TUA. VIRTUTE
NOVIS. HONORIBUS. MACTE
IN. DIES. CRESCE
UT. AD. INSTAR. AQUILAE. ALTIORE. SUBINDE
PETERE. QUEAS
SIC. TUUM. IN. CANDORE. RUBOREM
ET. IN. RUBORE. CANDOREM
ADMIRARI. BONI. NON. DESISTENT.
HANC. SPEM. FOVET. IDQUE. VOVET
CL. COLLEGAE. SUO
SOCIETAS. DISQUIREN-
TIUM.

AGITABAT
IM. ANIMAE

PUBLICO

HORO. AC.

ORTENTI

MIT
VELITATIO
VIRILI
DITIONEM
POTIUS. EAM

TIBI
HI

COLLEGIUM
SALUTAT
TE
ACTE

ORA. SUBINDE

UBOREM
OREM
SISTENT.
E. VOVET

QUIREN-
IM.

SED. ET. NICOLAITARUM. QUOS. NON
COELESTIS. SED. SCELESTUS. SPIRITUS. AGITABAT
CRIMINA. CUM. EXTREMO IPSORUM. ANIMAE
CONJUNCTA DISCRIMINE
DISCRIMINI. ET. CERTAMINI. PUBLICO
OBJECTAVIT
DEIN. STIPATUS. OSIRIDE. ISIDE. HORO. AC.
TYPHONE
AEGYPTI. MAXIMI. ILLIUS. PORTENTI
PORTENTIS
IN. ARENAM. DESCENDIT
NEC. SATIS. EST. NUNC. IPSIUS. VELITATIO
DE. VELAMINE. CAPITIS. VIRILI
TANTUM. ABEST. UT. EJUS. ERUDITIONEM
VEL. CELET. VEL. VELET. UT. POTIUS. EAM
REVELET
EX. HIS. BELLIS. BELLUS. TIBI
CLARISSIME. **ROTHI**
NASCITUR. HONOS
AMPLISSIMUM. PHILOSOPHICUM. COLLEGIUM
TE. ADIUNCTUM. SALUTAT
MACTE. TUA. VIRTUTE
NOVIS. HONORIBUS. MACTE
IN. DIES. CRESCE
UT. AD. INSTAR. AQUILAE. ALTIORA. SUBINDE
PETERE. QUEAS
SIC. TUUM. IN. CANDORE. RUBOREM
ET. IN. RUBORE. CANDOREM
ADMIRARI. BONI. NON. DESISTENT.
HANC. SPEM. FOVET. IDQUE. VOVET
CL. COLLEGAE SUO